

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

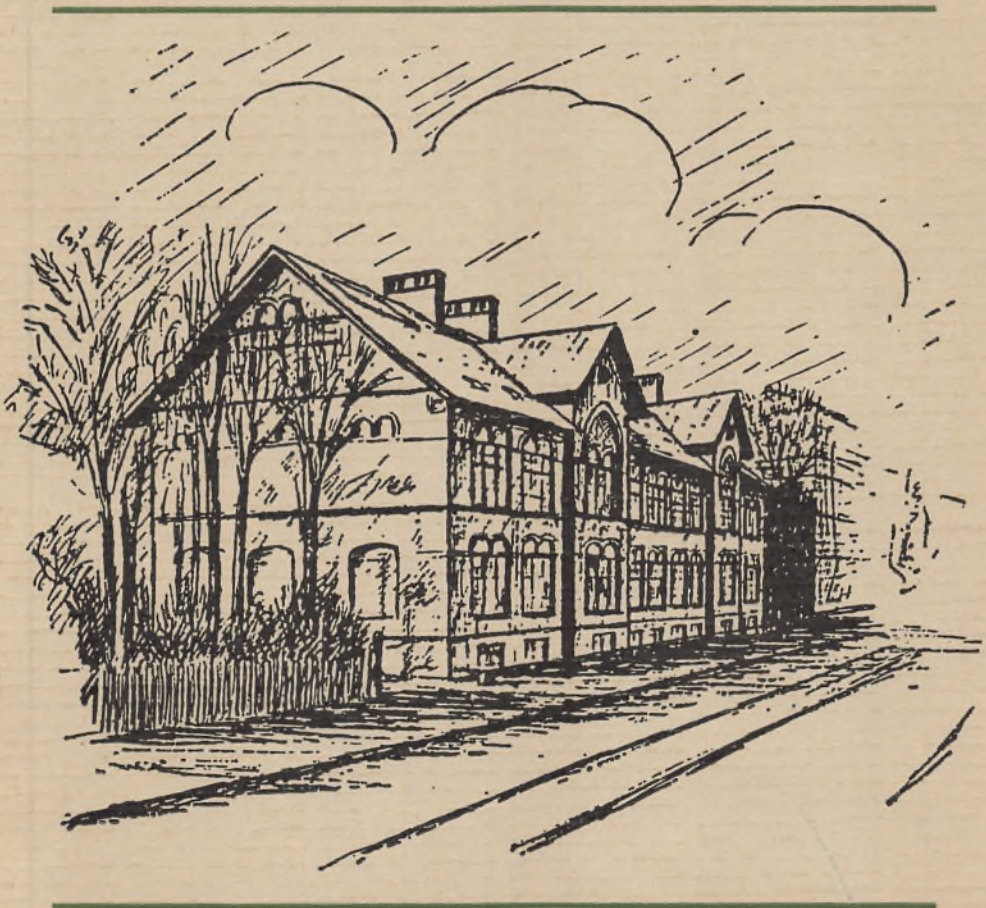
Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

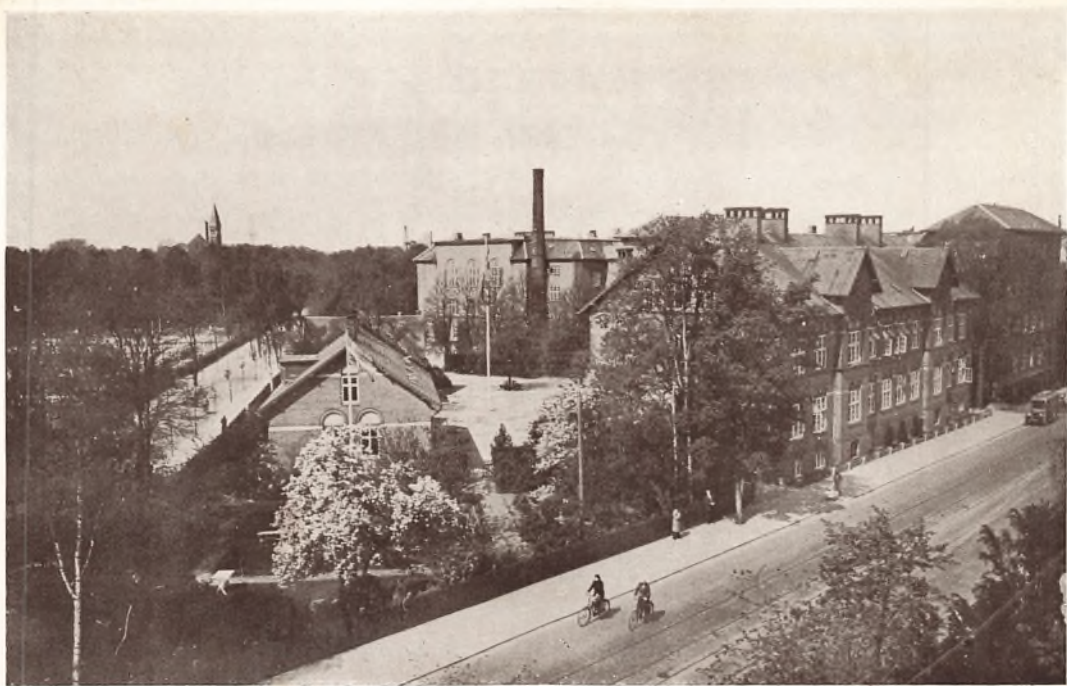
Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MULERNES LEGATSKOLE

på Hunderupvej

1893 - 1968

MULERNES LEGATSKOLE ODENSE

Vestigt
fra
forfatteren

MULERNES LEGATSKOLE

MULERNES LEGATSKOLE
på Hunderupvej

1893 - 1968

MULERNES LEGATSKOLE

1893 — 1968

*Et stykke subjektiv historieskrivning
ved overlærer Alfred Thierlein.*

Ja, for trods hæderlige anstrengelser for at se objektivt på tingene, må det naturligvis blive subjektivt, når en af skolens egne lærere skal prøve at skildre de 75 år i den gamle skole på Hundepvej. — Historien er da endelig også skrevet for de gamle elever og deres efterkommere — og for de nye slægter, der har taget arven op efter den gamle skole.

Forhistorien

En af de gl. kateketiske skoler: Kapellet ved Frue kirke.

Egentlig begyndte det jo allerede den 10. september 1717 og den 13. marts 1718, da kongelige krigssekretær og fyrstelig württembergsk kammerråd Rasmus Mule i Neustadt an der Kocher i Würtemberg testamenterede 3000 Rdl. »ad pios usus« (til gudeligt brug) i Odense. Hans fætter Erik Mule, lærer ved Odense latinske skole, professor ved gymnasiet i Domkirkens konsistoriebygning og titulær »assessor udi Højesteret«, fik 7. juni 1720 kongelig stadfæstelse på en fundats, der båndlægger

pengene til skolebrug. Det er ikke her stedet til nærmere at skildre, hvorledes han og søsteren, Anna Mule forøger legatet med 7 bøndergårde, eller til at følge de trede mulerskolers skæbne gennem århundrederne. Ej heller til en skildring af salget af gårdene og den første store Mulernes Legatskoles oprettelse i Overgade 66. Men vel til et par ord om

*Gården Overgade 66, som kollegiet købte sammen med kommunen.
Her var i nogle år en af de kateketiske skoler i en stue i 2. etage.*

Skolen i Overgade

Det var stiftsprovst Damgaard, der havde gennemført salget af gårdene, og det var ham, der som den stærke mand i »Det kateketiske Skolekollegium« fik oprettet den nye skole. Det kateketiske Skolekollegium, som stadig eksisterer, var i følge Legatfundatsen en forsamling af biskoppen, byens sognepræster og 4 af de bedste borgere i byen. Det havde gennem tiderne forvaltet legatformuen, og det ejede nu halvpert sammen med byen i skolen i Overgade. Det var stiftsprovstens tanke, at skolen skulle have været uden eksamen, men det blev nu til, at eleverne fik den lille præliminæreksamen (første gang 1879) og fra 1884 gik man over til »Almindelig Forberedelseseksamen«.

*A. Gorm Hansen
overlærer 1874-78*

Det viste sig imidlertid, at der på grund af byens vækst og den stigende interesse for uddannelse meldte sig langt flere elever til skolen, end den kunne optage.

Samtidig begyndte det at knibe med pladsen i det kommunale skolevæsen. En kreds af borgere henvendte sig til byrådet med anmodning om, at det ville sørge for en tidssvarende undervisning for sønnerne af den store mellemklasse af næringsdrivende borgere. De gjorde opmærksom på, at Mulernes Legatskole i enhver henseende svarede til det, de ønskede, men at den jo kun kunne optage et begrænset antal. En skole med et overkommeligt månedligt kontingent ville blive modtaget med tak.

Mulernes Legatskole i Pjentedamsgade.

Det kom da til en forhandling mellem byrådet og det katekettiske skolekollegium, og man enedes om, at kollegiet skulle have sin halvdel af skolen i Overgade udbetalt. Det drejede sig om 26.500 kr., som kollegiet så skulle indskyde i den nye skolebygning:

Skolen på Hunderupvej 17

Skolen opførtes af Odense Kommune under arkitekt Monbergs ledelse. Den fik 12 klasseværelser og særlokaler til naturfag og sang, samt gymnastikhus og bolig for overlæreren, som skoleinspektøren dengang kaldtes. Den samlede udgift for alle 3 bygninger var 112.800 kr. Skolen kunne rumme 200 elever mere end den gamle skole, ialt 360 elever. Skolens overlærer M. Th. N. Hertel havde naturligvis været meget optaget af byggeriet og havde endda en overgang spekuleret på, om han ikke kunne skaffe sine drenge et svømmebassin, men opgav tanken, da det viste sig, at det næsten ville blive lige så dyrt som hele skolen.

Mulernes Legatskole, Hunderup 17, set fra Nonnebakken.

Indvielsen

Den højtidelige indvielse fandt sted den 2. november 1893, og her begynder altså egentlig historien om skolen på Hunderupvej.

Første taler var byens borgmester, etatsråd J. G. C. F. Koch (Odense var jo dengang etatsrådernes by). Han gav en oversigt over Mulerskolernes historie.

Biskop A. E. H. Stein holdt som formand for det kateketiske skolekollegium den egentlige indvielsestale.

Derefter talte stiftsprovst Damgaard om sin indsats for salget af bøndergårdene og oprettelsen af skolen i Overgade 66, og endelig talte skolens leder, overlærer, cand. theol. Magnus Th. N. Hertel, der stilfærdigt og indtrængende udtalte ønsket om, at det gode, der havde kendetegnet skolen i Overgade, måtte flytte med til den nye skole.

Det fik det nu ikke lov til uden videre.

Stiftsprovst Damgaard, der hele tiden havde været imod, at Mulernes Legatskole blev en eksamensskole, drog igen en lanse for sin yndlingstanke og borgmester Koch støttede ham, idet han frygtede for de uheldige følger, det kunne få, at den jævne befolkningens børn derved »blev løftet op over deres sociale niveau«. Hertel stod imidlertid urokkelig fast på, at skolen skulle bevare den eksamen, der havde været med til at befæste dens ry, og som allerede havde været med til at føre dens elever fremad på deres livsbane. Han fik støtte fra anden side, og skolen bevarede sin eksamen.

Som hidtil optog skolen sine elever fra 9 års alderen (3. kl.), og den havde altså eleverne i 7 år.

Det var en betalende skole. Skolepengene var i 1. kl. 2 kr. mdl., i 2.-5. kl. 3 kr. og i 6. og 7. kl. 4 kr. En ottendedel af eleverne fik hel friplads og en ottendedel nedsættelse til 1 kr. mdl. Desuden fik en del elever boghjælp.

Striden om eksamen skulle vende tilbage endnu en gang.

På mange måder var tiden omkring århundredskiftet bevæget i skolemæssig henseende. I 1903 kom Almenskoleloven, der indførte begreberne mellemskole og realklasse. Mellemskolen lå under folkeskolen og realklassen under det højere skolevæsen. Den gamle Almindelige Forberedelseseksamen (populært kaldet præliminæreksamen) blev imidlertid ved at bestå, men Hertel indså at fremtiden lå i den nye eksamen, og han fik efterhånden alle autoriteterne med sig. Også lærerrådet ved det kommunale skolevæsen godkendte, at Mulernes Legatskole blev byens realskole.

Underklasserne

Så dukkede imidlertid et nyt spørgsmål op. Tilgangen af elever, der ønskede at komme i eksamensskole, var betydeligt større end de 60 drenge, som skolen hvert år kunne optage, og der fremsattes forslag om at nedlægge de to nederste klasser og optage en tredje parallelklasse. Det var en hjertesag for Hertel at få eleverne så tidligt som muligt, og han kæmpede for sine underklasser. Der blev indsat en paragraf i skoleplanen om oprettelse af en 3. række, hvis det skulle blive nødvendigt, men den blev ikke effektiv i Hertels overlærertid.

Som en af dem, der har haft den glæde at undervise i disse underklasser, må jeg sige, at jeg forstår ham. Det var nogle overmåde friske og glade klasser at have, og meget af grundlaget for det, man kunne kalde skoleånd, blev lagt i dem.

Formålsparagraffen

Det vil måske være rimeligt her at citere skolens formålsparagraf, som kom til at stå praktisk taget uændret, til skolen i 1944 gik helt ind under det kommunale skolevæsen:

»Mulernes Legatskole, der er en skole alene for drenge, skal indrettes til mellemskole med dertil hørende realklasse –.

Afgangens til skolen står åben for alle drenge, som har besøgt folkeskolen mindst to år før optagelsen, når deres forældre bor i Odense, og de kan tilfredsstille de i lovens § 14 og 15, samt de ved optagelsesprøven til mellemskolen stillede fordringer.

Skulle der ved optagelsesprøverne melde sig færre kvalificerede ansøgere fra Odense kommunale skolevæsen, end der er plads til, vil der dog også kunne optages *ubemidlede* i Odense boende forældres børn, der er forberedt på anden måde. – –

Så snart der til optagelse i 1. mellemskoleklasse melder sig nogle og tyve drenge, som i de sidste to år har besøgt Odense kommunale folkeskole og har de øvrige betingelser for optagelse, oprettes en 3. afdeling af denne klasse – –

Indtil da bibeholdes de to dobbelte underklasser; men elevantallet i disse må ikke overstige 25, for at der årligt kan optages mindst 10 nye elever i 1. mellemskoleklasse –.«

Legatkapitalen

Legatkapitalen var ved skolens opførelse opgjort til 116.504 kr. 54 øre, og den bevarede som en fast urørlig grundkapital. Den afkastede ca. 4.100 kr. i rente, og de indgik i skolens drift, men for at opfylde testatorernes vilje i de gamle gavebreve, blev så stor en sum, som svarede til landgilde af de 7 fæstegårde årlig anvendt til præmier, væsentlig skolebøger til fattige børn, der udmærkede sig ved flid og god opførelse.

Det drejede sig om 348 kr. 80 øre, og selv om pengene var betydelig mere værd dengang end nu, må det vist siges, at stiftsprovst Damgaard viste sig som en klog finansmand, da han solgte gårdene.

A propos pengenes værdi: Overlærer Hertels budget for det første skoleår i den nye bygning balancerer med 20.701 kr. Heraf udgjorde lønningerne til overlæreren og samtlige lærere (6 faste og 1 timelærer) 15.016 kr.

Af dette budget udgjorde renten af legatkapitalen en femtedel. Overlærer J. P. Jensen har i elevforeningens blad for 1929 en tilsvarende opstilling over skolens regnskab for finansåret 1927–28. Helt kan de ikke sammenlignes, fordi lærerantallet nu er større (16). Den samlede udgift for kommunen er 68.181 kr., hvortil som noget nyt kommer statens refusion på lige ved 33.000 kr. Lønningerne er ca. 75.000 kr. Legatets andel er $\frac{1}{20}$, idet renten er steget til 4.968 kr.

Bag denne udvikling ligger naturligvis dels en forringelse af kronen, dels en udvikling i samtlige lønninger i landet og dels en større udvikling i skolevæsenet.

De første lærere

Men tilbage til skolen af 1893. Den havde foruden overlæreren 4 lærere: den højt ansete Marius Schmidt, der havde været på skolen fra dens første dag 1874, N. C. Carlsen, der havde matematik og forøvrigt i mange år var leder af den handelsskole, der var Tietgenskolens forløber, Poul Skov og endelig Povl Klavsén, der havde tysk og senere fysik. Han havde diatomé-forskning som hobby. Hans typetavler fandtes på adskillige universiteter verden

Lærerne fra 1874.

*F. v. Marius Schmidt, Axel Nielsen, Gorm Hansen, Knud Christensen,
Jens Andersen.*

over, og da Frithiof Nansen vendte tilbage fra sin berømte polar-ekspedition, var det naturligt, at det blev den stille forsker på Hunderupvej, der bearbejdede ekspeditionens diatomé-materiale.

1894 ansattes Jens Peter Jensen. Selv gammel elev fra skolen skulle han blive dens fuldtro tjener, i mange år som matematiklærer og i sine sidste 12 år som Hertels efterfølger på lederposten.

Samme år kom Gustav Rosendal til. Han blev sanglærer og havde desuden geografi og historie. Skolernes bogmarked var dengang ikke så overfyldt, og som Povl Klausen havde skrevet sin egen tyske grammatik, udsendte Gustav Rosendal sit gennem mangfoldige år stærkt anvendte »Historiske Skoleatlas«. Jeg har det i 2. udgave fra 1904 til 1,50 kr., så det kan næppe have været den økonomiske vinding, der inspirerede disse gamle lærere. Men Gustav Rosendals hovedindsats ved skolen blev skabelsen af det drengekor, der så længe skolen havde sine underklasser, blev noget af en institution i byen.

1895 ansattes lærer R. N. Romose, der blev en meget afholdt lærer i religion, dansk og historie. Da han 1938 sluttede sit lange virke ved skolen, gav han os sit boglegat, navnlig med henblik på de yngste klasser, som stod hans hjerte nær.

Skolen udvidedes i disse år stadig og 1896 ansattes Ejler Møller, den senere seminarieforsstander og forfatter af historiske lærebøger, historiske børnebøger (Kios-Johannes, Barrikadedrengen) og skuespil. Ved sin afgang 1905 forærede han skolen det store blå banner.

Overlærer M. Th. N. Hertel

M. Th. N. Hertel
overlærer 1879–1920

Men drivkraften bag det hele var overlærer Th. Hertel. Han var præstesøn, tog studentereksamen fra Herlufsholm 1867 med bedste karakter og teologisk embedseksamen 1873 med laud i alle fag. Han aftjente sin værnepligt, blev huslærer på Rygaard, kom til Faaborg private realskole og kaldedes derfra i 1879 til overlærer ved Mulernes Legatskole, som han ledede til sin død 19/12 1920.

Han var ikke imponerende af ydre, men han hørte til dem, der forener stor mildhed med stor fasthed, og det er en god pædagogisk kombination.

Som overlærer ved Mulernes Legatskole var han sidestillet med lederen af det kommunale skolevæsen og havde altså en stærk position i byen. Han havde betydelige forhandlingsevner, og han fik brug for dem både over for byrådet, det kateketiske skolekollegium og ministeriet.

Han var af den gamle skole og sparsommelig i en grad, som man ikke kender i dag. Han vendte f. eks. gamle konvolutter for at bruge dem endnu engang, og han samlede en dag i juleferien skolens lærere for at reparere bøgerne i skolens lille udlånsbibliotek.

Han var betænksom og ville gerne spare eleverne for deres små sorger. Skolen tog undertiden på udflugt med Stigebådene, og hændte det så, at en elev tabte sin hue i kanalen, så tog Hertel en erstatning frem af de huer, som i årets løb var glemt på skolen, så den lille synder kunne vende hjem uden skår i glæden.

Men det var ikke nogen blødsoden skole. Eleverne måtte både sommer og vinter spise de medbragte klemmer i skolegårdene. De kom ikke ind i frikvartererne, men var det en dag rigtig koldt, kunne man se overlæreren i løb foran drengene rundt om lindene i skolegården, til begge parter havde fået varmen.

Bøger for de små

Han havde et varmt hjerte for de små elever. Dem gjaldt også hans to skolebøger:

Th. Hertel: Staveøvelse og
Danmarks kongerække med rim,

og mottoet for den sidste kan gælde for dem begge:

»Binde fast, hvad der er lært,
gøre let, hvad der er svært
for den lille skolepog
har til hensigt denne bog.«

Gamle elever vil stadig huske de indledende vers:

Stenalderen:

Først man laved alt af sten,
jættestuer gemmer ben.

Bronzealderen:

Så man sværd af bronze fik
brænde lig, det blev nu skik.

Jernalderen:

Jernet bed dog allerbedst,
ploven trak den stærke hest.

Det er fristende at tage verset om Aserne med:

Aser dyrked man i Nord;
Odin, der i Valhal bor,
Frigga, Freja, Tyr og Tor,
som af sted med bukke for;
Balder, Høder, Brage, Frej;
Heimdal vogter guders vej.

Hertels Staveøvelse var en for sin tid meget moderne bog, som også tog det visuelle i brug. Ordet risiko antydedes f. eks. ved et ris i en tegning af en ko.

De store elever

Også dem fulgte Hertel med interesse. Gennem hele sin overlærertid sørgede han for at have timer i begge 1. underklasser, i begge 5. klasser og i begge afgangsklasser, og fik han derved flere timer, end han efter planen skulle have, så kom der ikke af den grund nogen regning til skolen.

Med aldrig svigtende interesse fulgte han den enkelte elev, og i skolens gamle hovedbøger findes hans – og senere J. P. Jensens små bemærkninger ved navnene.

Ved skolens 25-års jubilæum kunne han da også gøre rede for, hvorledes det var gået 212 af de 217 elever, der havde taget eksamen fra skolen. Ved denne lejlighed skrev han forøvrigt et lille jubilæumstidsskrift:

»De tre kateketiske skoler og Mulernes Legatskole«

Lærerne

Som herren er, sådan følger som bekendt hans svende. Nu om dage synes de ganske vist at løbe forud. Hertel havde et godt lærerkollegium, og kollegiet havde hjerte for andet end skolen. I april 1896 oprettedes Mulernes Legatskoles Understøttelseskasse med en indbetaling på 2 kr. og månedlige bidrag på 25–50 øre. Allerede i juni yder den den første understøttelse: 10 kr. til en lærerenke i Lemvig, i juli 10 kr. til en gigtsvag lærer på Ærø og i september 10 kr. til en lærer i Allerup. Det er små beløb, men hvis andre skoler på den tid fulgte efter, kunne det

dog blive til noget, og penge var mere værd dengang. F. eks. kostede den regnskabsbog, som understøttelseskassen anskaffede 35 øre, og den holdt i 39 år.

Datidens lærere røg pibe, og når de kom til lærermøde hos overlæreren, hang der på hans pibebræt en lang pibe til hver. Ved højtidelige lejligheder stillede lærerne i kjole og hvidt.

I 41 år var Hertel skolens utrættelige leder og forkæmper. Gamle elever satte ham et smukt minde på Odense kirkegård: »Sædemanden« hugget af en gammel elev, billedhuggeren Axel Poulsen.

En anden gammel elev, kunstmaleren Albert Elmstedt, malede det smukke portræt, som skolen har af ham.

Skolen

Og hvilken skole skabte han så? Nutiden ville vel kalde den autoritær, og det var den, men i god forstand. Børn befinder sig vel, når de ved, hvad de har at rette sig efter. Så har de en verden, som er tryk på deres måde.

Naturligvis faldt der både anmærkninger og lussinger og rap af spanskrøret – det gjorde der dengang alle steder, og ingen tog anstød af det, når det var fortjent. Gamle elever mindedes det i alt fald med en vis stolthed, når de mødtes til jubilæum på skolen, – undertiden med taknemmelighed.

De fandt hurtigt ud af, at der også på den nye skole var muligheder for foretagsomme medborgere. Man kunne gemme sig i luftkanalen i kælderens – for skolen havde et opvarmningssystem af samme type som det nye gymnasium, men ikke slet så renligt, – eller man kunne kravle op på øverste loft, hvor ganske vist en elev engang var så uheldig at stikke benene gennem ruderne over klasseværelset på 2. sal.

Anmærkningerne er et kapitel for sig. De var en meddelelse til hjemmet, men desuden havde de indvirkning på gennemsnitskarakteren. Der kunne gives fra $\div 1$ til $\div 8$, og de trak ligeså mange points fra summen af karaktererne. Da man dengang sad efter nummer i klassen, således at de dygtigste sad på de bageste pladser, som der også i nutiden er mest rift om, og de dårligste lige foran katederet, kunne de altså medføre en anden placering,

*En skolestue i den gamle skole.
Skolebordene havde faste bænke og pulter med låg.
De udskiftedes i årene efter 2. verdenskrig.*

og da man desuden kunne risikere repressalier i hjemmet, var de lidt elskede af eleverne. De ville helst have sagen afgjort på stedet. Man fik i ældre tid karakter hver 3. uge og sammentælling hver 6. uge. Hårdt for både elever og lærere.

Iøvrigt er de gamle anmærkningsprotokoller ikke uinteressante. En åbenbart noget glemsom elev har første gang fået $\div 1$. Derefter stiger det jævnt til $\div 4$. Så får han fred en sammentælling, men så er åbenbart den gamle Adam dukket op igen, og bølgen begynder forfra. Charmerende var det jo også, hvis elever kunne liste sig til at se, om deres nuværende lærer havde erhvervet en anmærkning i sin skoletid. De var nu ikke så hyppige.

Den mest »berømte« anmærkning, som jo unægtelig åbner visse perspektiver, lød: »Afgiver ilde lugt og går rundt i klassen og udbreder samme $\div 8$ «. De var ikke lige artige, de gamle mulere. – Holdt de af deres skole? Vel ikke altid, mens de var der, men des mere bagefter.

Eleverne om skolen

Det væsentlige om det spørgsmål er sagt af sagfører Chr. Linde i en tale, der ikke blev holdt ved skolens 60 års jubilæum, men siden skrevet i elevforeningens medlemsblad:

»Vi jævne folks børn havde med den daværende skoleordning og uddannelse kun udsigt til ganske beskedne stillinger i samfundet. Alle de såkaldte immaterielle stillinger var i hvert fald delvis lukkede for os, hvis vi ikke på anden måde eller i betalende skole skaffede os yderligere kundskaber, hvad i virkeligheden ingen af vore forældre havde råd til at lade os gøre.

Vi var de jævne folks børn uden adgang til den yderligere lærdom, der var nødvendig, for at vi kunne komme til at indtage den plads i samfundet, som arbejdslyst og iboende evner i og for sig berettigede os til. Her er det, at Mulernes Legatskole frembragte forandringen. – – – derfor mindes jeg med beundring skolens egentlige stifter Erik Mule, – uden at jeg derfor glemmer, hvad vi egentlig skylder hans slægtninge Rasmus Mule og Anne Mule. Jeg bekender, at jeg føler mig stående i stor taknemmelighedsgæld, ikke alene til vor skoles stiftere, men også til alle de gode og kloge mænd, der har været med til at beskytte og værne om hans tanker, når modgangstider indtraf, – til skolens ledere og lærere, medens jeg modtog undervisningen i den, og det på så fyldestgørende måde, at jeg derved har nået en stilling, som jeg ellers aldrig ville have kunnet gøre regning på.«

Til trøst for nuværende elever (og nuværende lærere), der måske ikke har helt de samme følelser, skal jeg anføre, hvad en anden gammel elev – en af dem der trådte ind i skolen på dens allerførste dag 1873 – skriver i elevforeningens blad i anledning af sit 80 års jubilæum som elev i skolen:

»På tirsdag er det 80 år siden, at jeg begyndte i Mulernes Legatskole.

Det var med ulyst, jeg gik ind gennem skoleporten den første dag, og det var med ulyst jeg fortsatte i samfulde syv år derefter; men så vendte bladet sig, da jeg kom ud i det praktiske liv. Det er for mig den dag i dag et under, at skolen fik stuvet så megen praktisk lærdom i min uvillige pære, og der er ikke den dag, hvor jeg ikke på en eller anden måde har grund til at være skolen taknemmelig.«

Det var den senere indehaver af Hans Hansens Frø, Amager, et af elevforeningens mest trofaste medlemmer – og forøvrigt den, der har foråret os de gamle Odense-kort og -billeder.

Skolens lærere 1903.

*St. fra v.: L. Prebensen, P. Dalborg, Ejler Møller, A. Abitz, N. C. Carlsen,
N. Nielsen, R. Romose, G. Rosendal.
Siddende: P. Skov, Axel Nielsen, P. Klausen (som havde 25 års jub.),
J. P. Jensen, Th. Hertel.*

Nye lærere

Skolens ændring til realskole og det voksende klassetal medførte ansættelse af nye lærere. Det vil føre for vidt her at nævne dem alle, men nogle bør med: L. Prebensen, der siden blev overlærer i St. Heddinge, Henry Engberg, som lagde hele sin livsgerning ved skolen, og sammen med fru Engberg instruerede flere af de første juleforestillinger, Axel J. Rasmussen, en myndig dansk- og tysklærer, senere skoleinspektør ved Sct. Hans Skole, P. Mortensen, der blev adjunkt i Aabenraa, Mads Krogh med det jyske mål, en fin dansklærer, der ikke blot kunne huske sine gamle elever ved navn, men også, hvad de var oppe i til eksamen, og hvad de fik, Poul Nissen, mangeårig lærerrådsformand og leder af skoleorkesteret, – en hyggespreder, der altid havde en sang til vore lærersammenkomster, Vagn Larsen, historielærer, siden skoleinspektør i Dalum – alle ansat i Hertels tid. – Nævnes

må også tegnelærer H. Jensen, der var på skolen lige fra 1874 til sin afgang 1903. Han var en meget fin tegner, ikke mindst med kul.

Gymnastikken

Gymnastikken måtte naturligvis spille en stor rolle i en drengeskole, og gymnastiklærerne fortjener et kapitel for sig selv, fordi de havde samtlige klasser og derfor var stærkt med til at præge skolen.

Gymnastiklærer J. Lauritsen var ved skolen fra 1874 til sin død 1896. Han var en dygtig lærer, historisk interesseret (han har skrevet flere småværker om Odense), men naturligvis på sine gamle dage lidt træt, og det gav anledning til en lille episode.

Kaptajn Dalborg og skolepokalturneringens fader, skoleinspektør W. D. Rasmussen diskuterer resultater.

En dag kom overlæreren ned i gymnastiksalen og fandt Lauritsen siddende i sin stol, mens drengene sprang rundt i ribberne. Da faldt Lauritsens bevingede ord: »Leg er også en øvelse, hr. overlærer«, og så var det sagt.

Som hjælper for ham ansattes 1889 stabssergent N. Nielsen. Hans valgsprog var: »Hellere slides op end ruste op«, og han levede op til det.

1894 kom kaptajn P. Dalborg til skolen. Han blev fast ansat 1896, og bortset fra perioden 1906–1912, hvor han var ved det

kommunale skolevæsen, tjente han skolen til 1935, da han gik af på grund af alder, hvilket ikke forhindrede, at han flere år derefter var med på lejrskole.

1900 var han på kursus i børnegymnastik, og ved sin hjemkomst agiterede han for så nymodens ideer, som at eleverne skulle have særligt gymnastiktøj, og at salen skulle vaskes hver dag.

Samme år var der stort gymnastikstævne i Gothersgades eksercerhus i København. Kaptajn Dalborg havde et privat gymnastikhold af byens spidser, og han overtalte dem til at forære gymnastiktøj og rejsepenge til 20 af skolens elever. De fik en meget smuk omtale ved stævnet, og da et lignende landsstævne 1903 blev holdt i Fyns forsamlingshus, deltog han og stabssergent Nielsen med hver sit hold. De fik bedømmelsen: »Stod alle landets skoler på samme standpunkt, da var vi nær ved idealet.«

Stabssergent Nielsen gik af 1915, og derefter bistodes kaptajn Dalborg af forskellige lærere, deriblandt C. Rasmussen, der senere kom til Giersings Realskole, og undertegnede; men 1929 fik kaptajn Ingvald Eriksen ansættelse ved skolen, og dermed havde kaptajn Dalborg fået sin rette afløser.

Skolens krickethold 1932.

T.v. Leo Petersen, senere formand for KFUM's boldklub.

I hine gamle dage spillede man også cricket, og adskillige af byens senere cricketspillere begyndte der.

Både kaptajn Dalborg og kaptajn Eriksen havde megen sans for smuk optræden og lagde fra elevernes første skoledag grunden til den pli, som adskillige censorer senere bemærkede, og som gjorde det let at rejse med eleverne.

Kaptajn Eriksen.

Kaptajn Eriksen overtog efter kaptajn Dalborgs afgang 1935 det fulde ansvar for skolens gymnastik. Han var i besiddelse af en vældig energi og et stort organisationstalent, og det varede ikke længe, før han havde et frivilligt gymnastikhold i gang. Det blev en kreds under de danske gymnastikforeninger og var med til mange opvisninger.

Fra 1926 har der været pokalturnering mellem samtlige kommuneskoler i byen. Den første pokal blev udsat af en gammel mulerdreng, skoleinspektør W. D. Rasmussen ved Pigerealskolen. Den blev 1931 vundet til ejendom af Mulernes Legatskole. Dæværende borgmester P. J. Pedersen udsatte den næste pokal, der blev skolens ejendom 1941, og på samme måde gik det med de to følgende pokaler, der blev hjemført henholdsvis 1948 og 1957. Om dem alle gjaldt det, at de skulle vindes 3 gange i træk eller 4 gange ialt.

Trods det store arbejde, der hvilede på kaptajn Eriksen – han havde foruden skolen, hvor han hele tiden havde 36 timer, og det frivillige hold, bestyrelseshverv i De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger, Dannevirke og Herbergsringen, samt organisation af de store landsstævner – trods det virkede han ved skolen, til han næsten var 75 år; men så var også hans kæmpekræfter ved at være slidt op, og året efter døde han. Få har brugt deres tid så vel som han.

Han blev den sidste heltidsgymnastiklærer ved skolen. En række dygtige yngre lærere: Knud Schwaner, Jens Jørgen Nielsen, Hans Nielsen m. fl. delte derefter gymnastiktimerne mellem sig.

Men tilbage til kronologien:

Mulernes Legatskoles Elevforening

Den 19. november 1915 stiftedes Mulernes Legatskoles Elevforening, som skulle blive en trofast støtte for skolen i årene fremover.

Den 15. juni 1918 kom det første nummer af dets medlemsblad, som troligt registrerede store og små begivenheder i skolens historie, og uden hvilket det ville have været en meget vanskelig opgave at skrive denne historie. Det er forøvrigt også et interessant blad, hvor man kan finde så forskellige ting som »Træk af landsbyliv og -kår i limfjordsegnene omkring 1870« ved M. Krogh (febr. 1937), »Dagbogsoptegnelser fra arbejde i Det sibiriske Kompagnis tjeneste i Omsk og Semipalatinsk« med udrejse i 1917 og 1½ års ophold i Omsk under revolution og kontrarevolution af 200.000 tjekkere samt en eventyrlig hjemrejse over Vladivostok 1919 (ved Knud Ove Bierfreund, (september 1925), »Hans Mules Adelsbrev« (febr. 1938), »Da Danmark havde forviklinger med Marokko« ved Hjalmar Nielsen (marts 1938) og »Pharmacien i det gamle Ægypten« ved H. Kørpe (marts 1930) og så naturligvis Mulerhistorie og et væld af skoleerindringer.

MEKO

Et ret stort antal gamle Mulere befandt sig imidlertid i København, og da de også følte trang til at mødes, stiftede de den 22. februar 1926 Mulernes Elevforening for København og omegn (forkortet MEKO). Omegnen var blandt andet Amerika og Australien.

Der sad gamle elever mange steder ude i verden, og de tænkte venligt på deres gamle skole. Der kom jævnligt gaver fra dem: kinesiske ting fra telegrafbestyrer Viggo Jensen i Hongkong, aberne, den flyvende hund, Rikki-Tikki-Tavi og det 8 meter lange

kvælerslangeskind fra plantagebestyrer Hans Lau Jeppesen i Malakka – og gevirer og det store elsdyrhovede fra Poul Hesdahl Madsen i Sverige.

Elevforeningen fortsatte sin virksomhed i Odense; men også dengang var der rebeller, og i 1929 dannede en kreds af yngre medlemmer en særlig Mulerklub, der dog efter nogle års virke igen gik op i den gamle forening.

Overlærer J. P. Jensen

Efter overlærer Hertels død i 1920 blev det overlærer Jens Peter Jensen, der de næste 12 år førte hans gerning videre. Som gammel mulerdreng og mangeårig lærer ved skolen havde han de bedste forudsætninger for det, og han indfrieede i fuldt mål de forventninger, man stillede til ham. Han var meget interesseret i skolens historie, og det var ham, der opstillede mulerslægtens stamtavle.

J. P. Jensen
kst. 1920–22
overlærer 1922–32

Det var før viceinspektørernes tid, og både han og Hertel havde foruden alt det andet skolearbejde også hele skolens regnskab. Der var tit oplyst til langt ud på aftenen i kontoret.

Over for den unge lærer, der 1924 kom ind på skolen, var han venlig og hjælpsom, og det kunne nok tiltrænges, for det var et

ret imponerende lærerkollegium at komme ind i: Henry Engberg, R. N. Romose, Mads Krogh, N. C. Carlsen, Poul Nissen, H. Graversen, A. Kruse, J. S. Jacobsen, Vagn Larsen, P. Dalborg, Georg Balsløv og S. J. Sørensen. Kun de to sidste var så nogenlunde i min aldersklasse; men det viste sig at være et godt og venligt kollegium.

50 års jubilæum

*50 års jubilæum 1924.
Overlærer J. P. Jensen på talerstolen.*

Den 8. juni 1924 fejrede skolen sit 50 års jubilæum. Kl. 8 samledes skolen og mange af de gamle elever til morgensang i skolegården. Overlærer Jensen talte, og derefter var der lejlighed for de gamle elever til at overvære undervisningen, indtil man kl. 10 samledes til den egentlige fest, ligeledes i skolegården.

Pastor Lange talte på Det kateketiske Skolkollegiums vegne, borgmester A. P. Henriksen lykønskede fra byrådet og sagfører N. P. Juul-Pedersen bragte de gamle elevs hilsen. En gammel elev, forfatteren G. Just Petersen, havde til festen skrevet 4 sange, som skolen også siden har brugt.

Et enkelt vers skal citeres som udtryk for dagens stemning:

For alt, hvad du gav os, med tak vi dig lønner
og kalder os trygt dine trofaste sønner
og føjer vort ønske til festdagens sange:
Gud signe dit værk gennem årene mange.

*Samtlige elever og lærere i jubilæumsåret 1924.
Siddende midt i nederste billede overlærer J. P. Jensen og lærer S. J. Sørensen
t.v. N. C. Carlsen og t.h. portner Broberg.*

Overlærer J. P. Jensen sluttede festen med tak til talerne, til skoledirektion og realskoletilsyn m. fl. og meddelte, at skolen fra to gamle elever, sagfører C. Bøttern, Skive og sagfører Jürgen Christian Linde, Fredensborg, havde modtaget et legat på 2500 kr., hvis renter hvert år skulle uddeles til to elever («Lærerne Knud Christensen og Axel Niensens Legat«).

Adskillige hundrede forældre og gamle elever var kommet til festen og om aftenen kl. 18,30 samledes 250 gamle mulere til fest på Industripalæet, deriblandt 11 fra årgang 1874. Af lærerne fra 1874 var overlærer Knud Christensen med, medens P. Klavsens var syg.

Skoleliv

Der fulgte nu en række gode arbejdsår. Mellemskolen var en særdeles god skoleform. De elever, der kom ind i den, havde fire rolige år. Kunne det slingre lidt i 3. mellem, så var der tid til at rette det op i 4. mellem. De ret få, der forlod skolen efter denne klasse, havde dog en afgangsprøve at bygge videre på, og langt de fleste fortsatte i realklassen.

Skoleskøvtur til Nyborg 1926.

Skolen havde endnu den årlige skoleudflugt, som regel til Nyborg. Kaptajn Dalborg ordnede opstillingen i skolegården, og så gik det med fane og musik til banegården og fra Nyborg videre til Teglværksskoven. Efter den obligate røverleg gik hele skolen i vandet og legede på stranden til det atter gik hjemad.

Julefesterne

Ellers var det julekomedien, der var årets højdepunkt. Det var realklasserne, der spillede, og dels af hensyn til de mindre elever og dels af hensyn til de imiterede dameroller, var det i reglen lystspil, der opførtes.

Soldaterløjer, Genboerne, Eventyr på Fodrejsen, Tordenvejr, Sparekassen, Intrigerne, Fastelavnsløjer, En Søndag på Amager, Nej, o.m.fl.

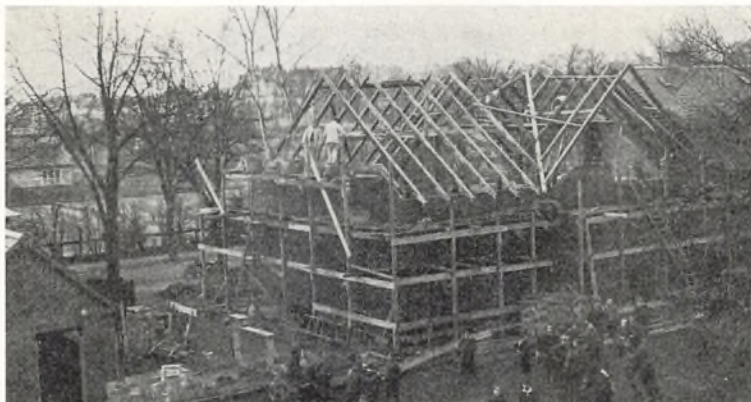
*Julekomedie 1926: Erik Bøghs »Fastelavnsløjer«.
For første gang på scenen i gymnastiksalen.*

Man begyndte i et hjørne af Samlingssalen, men overlærer Jensen fik lavet en rigtig scene i gymnastiksalen, og efterhånden forbedredes sceneforholdene så meget, at man vovede sig i kast med udstyrsstykker som »Jorden rundt i 80 dage«, ja, nuværende skoleinspektør Knud Schwaner tog endog en klassiker som Molières »Den indbildt Syge« på programmet; men han havde også en Grunewaldt til titelrollen.

Mange gange nåede man forbløffende gode resultater og spillede flere aftener for forældre og gamle elever, og i alt fald var det hver gang en god og udviklende oplevelse for skuespillere og instruktør.

Den sidste aften spillede man for lærere med familie og efter juletræet med de gamle julesange, var de realklassernes gæster ved et chokoladebord i samlingsalen.

Skoleafslutningen

Gymnastiksalen under ombygning 1929-30.

Skoleafslutningen var de første år i gymnastiksalen, men i overlærer Jensens tid flyttedes den af hensyn til de mange forældre og gamle elever, der ønskede at overvære den, til større lokaler, og det blev snart tradition, at den var i Fyns Forsamlingshus' store sal. Efter translokationen var de udgåede elever Elevforeningens gæster ved et kaffebord i foredragssalen.

Overlærer Jensen døde den 27. marts 1932, og lærer Henry Engberg blev konstitueret i embedet og ledede skolen i over to år.

H. Engberg
kst. overlærer 1932-34 og 1937-38

Overlærer Bernhard Hansen

Overlærer Bernhard Hansen.

Den 1. april 1934 blev inspektør ved Duborgskolen i Flensborg, Bernhard Hansen, kaldet som overlærer ved Mulernes Legatskole, og han tiltrådte embedet den 1. maj. Med ham begyndte nogle meget levende år i skolens historie. Fra sine Flensborgår medbragte han en stærk forståelse af samarbejdet mellem hjem og skole, og allerede den 31. maj var der på skolen et møde om oprettelse af forældreråd. Der mødte 400 forældre.

Selve afstemningen fandt sted den 21. juni, og det blev et kampvalg mellem den af forældremødet opstillede liste og en ude fra kommende. Det blev forældrelistens kandidater, der blev valgt, og det første forældreråd kom til at bestå af prokurist Boje, muremester Vesterled og fru Ingeborg Nielsen.

60 års fødselsdag

Den 17. august 1934 fejrede skolen sin 60 års fødselsdag. Ved den lejlighed fik den fra elevforeningen to gaver: et nyt flag og den skoleklokke, der bærer indskriften »ad pios usus«. (Den havde forøvrigt en berømmelig fortid: det var Fredericia stations klokke, før den kom her). Ved samme lejlighed gav gamle elever, først og fremmest 60 års veteranerne, skolens minderude. Blandt disse var postmester Baade, (som adskillige årgange af

*Flaget går til tops ved skolens 60 års jubilæum 1935.
(Fot. E. Christoffersen)*

Mulere vil huske for hans taler ved festlige lejligheder), skoleinspektør W. D. Rasmussen, fabrikant Thomas B. Thrige og de to legatstiftere sagfører Bøttern og sagfører Chr. Linde, samt Det kateketiske Kollegiums sekretær sagfører Juul-Petersen, der talte på veteranernes vegne. Elevforeningens formand, direktør Otto Christiansen overrakte elevforeningens gaver, lærer Vagn Larsen gav et rids af skolens historie. På hver side af talerstolen stod en mulerdreng, iført den dragt, de kateketiske skolers elever i tidligere tider bar. Også disse dragter var en gave fra elevforeningen. Efter nogle sportskampe talte Det kateketiske Kollegiums for-

Fra festen 1934. I midten onkel Marius.

*Skolens 60-års jubilæum 1934.
De gamle Mulerdragter, båret af Svend Boje og Leo Olsen og det blå banner.
(Fot. E. Christoffersen)*

mand biskop Rud til elever og tilskuere. Endelig skal nævnes, at Mulernes elevforening for København og omegn var repræsenteret af snedkermester Marius Pedersen, onkel Marius, der, så længe

han levede, var en trofast gæst ved dimissionerne, hvor han i en lang årrække overrakte MEKO's sølvbægre til 4. mellem.

I aftenfesten deltog ca. 200 gamle Mulere.

Forældreforeningen

Forældremøder var ikke noget nyt på skolen, men nu kom de igen med to halvtimers undervisning og påfølgende kaffebord med forældrene, i august 3. real, i september 5. kl. (svarende til 2. real nu) og i december 2. underklasse.

I november 1934 udsendte forældrerådets formand, prokurist R. Boje opfordring til dannelse af en forældreforening og ved et møde den 29. november 1934 dannedes Mulernes Legatskoles Forældreforening. Dens første bestyrelse blev: redaktør Brixtofte, fru kaptajn Eriksen, lærerinde fru Sigrid Jensen, prokurist Boje og lærer G. Balsløv.

Det var i det hele taget et bevæget efterår. Realklasserne havde en todages tur til Flensborg-Slesvig-Dannevirke, og fra Stavanger var der kommet en henvendelse om at få nogle af skolens elever

Sagfører N. Juul-Petersen.

Elevforeningens første formand og medl. af det kateketiske skolekollegium.

op og give opvisning i gymnastik og svømning. 20 elever under ledelse af kaptajn Eriksen og overlærer Bernhard Hansen rejste da derop i efterårsferien og gav på St. Svithun skole en opvisning for elever og lærere ved Kongsgaard og St. Svithun skole. De viste bl. a. den dengang nye Holger Nielsen metode til livredning, – at dømme efter Stavanger Aftenblads referat under stor begejstring.

Både på turen derop og på hjemturen var MEKO vært for eleverne i København.

Det blev indledningen til nogle års udveksling mellem de to skoler og navne som rektor Olden, Fauske og Eskeland fik klang hernede.

Ved skolens årsafslutning 29. marts 1935 var minderuden og mindetavler for Gorm Hansen og J. P. Jensen opsat, og afslutningen afholdtes af den grund i skolens gymnastiksal.

Underklasserne

Underklasserne havde igen været på tale, og i et møde den 2. maj vedtog skolekommissionen ikke at følge fælleslærerrådets for-

slag om at oprette en mellemskolerække ved en af kommuneskolerne, men i stedet at påbegynde ophævelsen af skolens underklasser.

Lærerrådet, som ikke var blevet spurgt, protesterede, men opnåede kun en kortere udsættelse.

I sidste uge før skoleferien kom et hold fra Stavanger skolerne hertil, var i de 8 dage før ferien med til morgensangen på skolen og var ellers på fabriksbesøg og ture på Fyn.

Lejrskolen

Realklasserne var i september i Sydslesvig, og samtidig var for første gang 4. mellem på lejrskole på Rønshoved Højskole.

Lærer G. Balsløv var vel nok den første her i byen, der havde tænkt på lejrskole, og han havde forøvrigt skrevet en artikel om lejrskole i Fyns Venstreblad. Nu kom Bernhard Hansen, som selv havde været lejrskolepioner på Duborgskolen, og den 4. september drog den første lejrskoleklasse i Odense af sted under ledelse af Georg Balsløv og med Bernhard Hansen som inspirator. Des-

*Lejrskolen i Rønshoved 1938.
Næstøverste række t.h.: Forstander Møller og frue og G. Balsløv.*

uden deltog stud. mag. Chr. Graversen og to gl. elever, der var seminarieelever, Axel Nellemann og Carl Vilh. Nilsson.

De vendte begejstrede hjem, og siden har skolen hvert år haft lejrskole.

Som et vidnesbyrd om tredivernes landbrugspriser kan anføres, at vi dengang fik kost og ophold for 1 kr. pr. dag pr. elev.

Under krigen måtte lejrskolerne flytte hjem til Fyn, og Kerteminde højskole var ramme om dem i de 5 år.

1945 holdt vi lejrskole i den tomme Gamborg præstegård i en uge i den periode, hvor skolerne var optaget af modstandsbevægelsen, som forøvrigt skaffede os kørelejlighed til Gamborg. Året efter var vi i den ledige Huholt skole på Als og spiste på husholdningsskolen hos Johanne Hansen, som havde været i koncentrationslejr i Ravensbrück, og som forkælede os over al måde med kosten.

Siden blev det i nogle år hos Olaf Kjems i Vester Vedsted Efterskole. Vi havde nu fire klasser ude og måtte søge til steder med god plads.

Men da lejligheden bød sig, vendte vi tilbage til Rønshoved, og der har vi siden været velkomne gæster hos forstander Hårder.

Hvad lejrskolen har betydet for den enkelte elev lader sig vel ikke sådan udmåle, men den har betydet meget for classesammenholdet i 4. mellem (2. real). Den har betydet gennearbejdning i marken af en del af 4. mellems naturhistoriske og historiske stof. Den har givet bybørn et møde med landbefolkningens arbejde og problemer, og den har endelig vist de deltagende lærere nye sider af deres elever – og omvendt.

1936 - 37

I 1936 gjordes den første begyndelse til skolens læsestue, delvis med gaver fra gamle elever.

Turen til Stavanger var denne gang fra 5. juli og følgelig i bedre vejr. Onkel Marius var med, og alt forløb vellykket.

I disse år udsendte skolen med støtte af elevforeningen sin egen årsberetning, og det kunne friste til at tage meget mere med, men her skal blot noteres, at skoleinspektør W. D. Rasmussen den 20. februar 1937 på fabrikant Thomas B. Thriges vegne overrakte de

Første kamp mellem realklasserne om Thomas B. Thrige-pokalen 1937.

to sølvpokaler, der som Thomas B. Thriges pokal og Bernhard Hansens pokal har vandret mellem henholdsvis realklasserne og 4. mellem.

Overlærer Bernhard Hansen var med hele sit sind gået ind i skolens liv, havde vundet alle gamle elevs hjerte og havde på få år sat sig stærke spor i hele skolens liv. I hans tid kom for-

Skolens lærere 1937.

*Stående fra v.: I. Eriksen, Chr. Petersen, J. Laursen, G. Balsløv,
J. S. Jacobsen, S. J. Sørensen, N. Pedersen, R. Molvig, A. Kruse
Siddende fra v.: H. Graversen, H. Engberg, Bernhard Hansen, A. Thierlein,
R. Romose, P. Nissen, Vagn Larsen.*

ældrerråd, forældreforening, lejrskole, norgesrejser, vandredage, årsberetning m.m. Han havde en egen evne til at få kollegerne til at udfolde sig.

Men nu kaldte Sønderjylland. Sønderborg skulle bruge en skoleinspektør, der både kunne overvåge det danske og det tyske skolevæsen, og det kald fulgte Bernhard Hansen. Han blev kaldet dertil den 1. juni 1937, men fik lov at blive her til 1. juli. Siden skulle endnu større opgaver vente ham som leder af det danske skolevæsen syd for grænsen.

1937 bragte også skolelægeordningen, og læge Børge Lund og skolesundhedsplejerske frk. Andersen begyndte deres arbejde ved skolen.

Mod årets slutning truede vor store nabo, Teknisk Skole med at opluge skolen, men det blev afværget, delvis ved gamle elevers indsats (bl. a. Thomas B. Thrige), og vi slap med at afstå gymnastiksalens redskabsrum og en strimmel jord ind mod Teknisk Skole.

O. Greve
overlærer 1938-42

Lærer Engberg var igen konstitueret som overlærer, men denne gang dog for kortere tid, idet en gammel elev fra skolen, lærer O. Greve fra Sct. Hans Skole, den 1. april 1938 blev kaldet som overlærer.

Blandt de gamle elever fra 1874 var direktør fra Landbohøjskolen, professor Carl Hansen. Han forærede nu skolen den foto-

kopierede gengivelse af Fundatserne og hans broder, frøhandler Hans Hansen gav 1938 skolen de smukt indrammede gamle Odensekort og -billeder, – en kostbar gave. Frøhandler Hansen havde forøvrigt også været sammen med Thomas B. Thrige og W. D. Rasmussen om pokalerne.

Sverigesturen

I disse år var der polio i Danmark, og 1938 turde Stavanger ikke have danskerne på besøg. Kaptajn Eriksen ville imidlertid ikke snyde drengene for deres tur, og på 8 dage lykkedes det at ordne en sverrigstur i stedet. Kaptajn Eriksen, Vagn Larsen, Christian Pedersen og jeg drog med 45 drenge ud på en af Göteborg Handels- og Söfartstidnings ture. 23 svenske kroner kostede billetten fra Göteborg til Stockholm, Gotland, Kalmar og tilbage til Göteborg igen. Rejsen varede ialt 10 dage og kostede drengene 65 kr., så der var ikke noget at slå til siderne med, men vi havde også 5 madpakker med hjemmefra. Måltiderne måtte improviseres, men det gik alle vegne, og det blev alle tiders tur.

Skolerejser

På vej mod Rhinen og Mosel.

Skoleskovturen var i mange år skoleårets store begivenhed.

Men mellemskoleordningen gav gode muligheder for at spare sammen til større ture. En enkelt (til Sverrig) er allerede omtalt og ligeledes stavangerforbindelsen. Efterkrigstidens rejselyst smit-

tede også skolen og i årene efter krigen begav den ene klasse efter den anden sig ud på ture, til Norge, til Sverrig, til Harzen, til Rhinen og Mosel, til Holland, Belgien og retur gennem Tyskland, til Østrig og til Rhindalen, Schweiz, Lichtenstein, Østrig og et par gange til England og Paris. Hver gang vendte klasserne hjem fra disse ture, som i regelen foretoges i sommerferien før realklassen (nu 3. real), med stort udbytte og glæde over turen, og lærernes glæde over samværet med dem var ikke mindre.

Hertil kom vandredage med de mindre klasser og ture til København og andre steder i skoleårets løb. Altsammen begivenheder, der tjente til at gøre båndene stærkere mellem elever, hjem og skole.

Mod kommunal status

I skoleåret 1938–39 fik skolen kun 1 første underklasse og til gengæld tre 1. realklasser.

Der var ikke længere optagelsesprøve på skolen, men en for hele skolevæsenet fælles optagelsesprøve til 1. real.

Skolens regnskab var allerede tidligere overgået til skolevæsenet, og det gled hen imod den kommunale skole.

Men indadtil levedes skolelivet som sædvanlig.

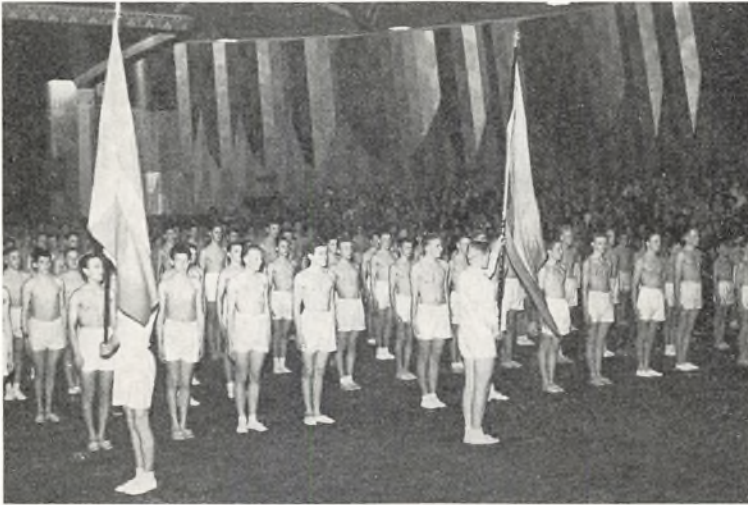
Den 5. november var der en stor svømmeopvisning i svømmehallen med deltagelse fra alle klasser, ialt 235 drenge. Alt var udsolgt. Borgmesteren, biskoppen, skoledirektøren, inspektøren for gymnastikundervisning og mange skolefolk overværede den, og med eriksensk præcision afvikledes 10 discipliner på 1 time.

Krigsårene

Så kom den 9. april 1940. Besættelsen prægede også skolen. Vi fik cementfliser for kældervinduerne, og der blev mørklagt. Kongens fødselsdag fejredes med udstillinger i byens butiksvinduer, og den smukke silkefane, der havde prydet I. G. Jacobsens vinduer, blev skænket skolen. Ganske vist var chefdekorationen også gl. muler.

Nye lokaler

Skolen, der allerede 1930 havde fået en hårdt tiltrængt udvidelse af gymnastiksalen med forrum, brusebade og portnerbolig, fik i 1941-42 en yderligere forbedring, idet hele kælderetagen under bygningsinspektør Rix's ledelse blev ombygget. På grund af krigen kunne der ikke skaffes jernbjælker, og tegnesalens og sløjdsalens lofter blev derfor ophængt i betonkonstruktioner i de ovenover stående skillevægge. Ombygningen gav os den store tegnesal, den lige så store sløjdsal og læsestuen i geografilokalet under lærerværelset. Det var en meget stor forbedring.

Skolefest i Fyns Forum med opvisning af alle elever.

I disse år kunne der naturligvis ikke være tale om udenlandsrejser, men de kunne jo komme igen, og til støtte for rejsekassen gennemførte kaptajn Eriksen i november 1941 en gymnastikopvisning i Fyns Forum med alle skolens 400 elever. Skoleorkesteret under ledelse af Poul Nissen spillede, og forældreforening og elevforening fyldte salen.

I januar 1935 var lærer Engberg død efter mere end 35 års gamle stab, og nye var rykket ind. 1926 kom Robert Molvig,

virke ved skolen. Det var i det hele taget begyndt at svinde i den 1934 Chr. Pedersen og Niels Pedersen, 1939 Knud Schwaner og Marius Larsen, 1941 Hans David Nielsen, 1942 Børge Klitgaard og 1946 J. M. G. Mathiassen.

Den 25. september 1942 døde overlærer O. Greve efter lang tids sygdom og viceinspektør S. J. Sørensen blev konstitueret som overlærer.

Det følgende år gled roligt hen, men den 2. november 1943 holdtes en højtidelighed i skolens samlingsal i anledning af skolebygningens 50 årsdag. Skolemyndighederne, biskop Øllgaard og foreningsformændene var til stede og bragte hilsener efter den kst. overlærers tale.

Blandt gæsterne var også den kst. skoledirektør *K. P. Samuelsen*, der skulle blive skolens næste overlærer.

K. P. Samuelsen
skoleinspektør 1944-63

1944 — skolen bliver kommunal

Den 1. april 1944 blev han kaldet til og indsat i det embede, der skulle fylde hans tilværelse i de næste 19 år.

Med stor indfølelse og stor respekt gik han ind i hele den sammenhæng, der er Mulernes Legatskole.

Der skulle blive brug for hans evner.

Det kateketiske skolekollegium

Det kateketiske skolekollegiums myndighed over skolen var blevet indskrænket ved en skoleplan 1938 og yderligere 1940, og i den nye skoleplan udgik bestemmelsen om en særlig skoleplan for Mulernes Legatskole, hvorved ligestillingen med det øvrige skolevæsen bortfaldt. Bestemmelsen om, at kollegiet forvalter legatformuen blev derved illusorisk. Efter en forhandling udarbejdede kollegiet derfor udkast til en ny fundats, idet det fandt det meningsløst, at legatkapitalen skulle gå lige i kommunens kasse.

Ved energisk bistand ikke mindst af frk. Dagmar Carlsen-Skjødt, den konstituerede formand for skolekommissionen, lykkedes det da at bevare for skolen de 26.500 kr., der var legatets andel i skolebygningen, således at renterne af dette B-legat udelukkende gik til elever på Mulernes Legatskole, medens renterne af de øvrige 100.000 i portioner på 300 kr. efter kollegiets skøn kunne uddeles til elever af begge køn, som havde taget realeksamen fra en kommunal skole i Odense (altså også til Mulere).

Dermed var skolens særstilling ophævet, og den nye skoleinspektør var inde under det kommunale skolevæsen. Men det var stadig således, at eleverne frivilligt søgte til skolen.

Malerisamlingen

Hvad udad tabes, må indad vindes.

I eftersommeren 1944 udsendte et udvalg bestående af professor Carl Hansen, formand for MEKO, sparekasserevisor J. W. Larsen, direktør Peter Mortensen, formand for elevforeningen, Poul Nissen, formand for lærerrådet, maleren Georg Poulsen og overlærer K. P. Samuelson en opfordring til fynske kunstnere om for en beskedent pris at overlade skolen et maleri eller en akvarel.

Der kom tilsagn fra 20 kunstnere, og komiteen gik energisk i gang med at skaffe pengene. Man afholdt en koncert med fuldt hus, og skolens elever solgte 5000 lodsedler, hvis gevinster var et maleri af kunstmaleren Svend Saabye (Stenløse Mølle) og en akvarel skænket af Georg Poulsen. Salget gik strygende, og hovedgevinsten blev vundet af professor Carl Hansen, som skæn-

kede billedet til skolen. Akvarellen blev vundet af Odenseforeningens formand Carl Dinsen, som ligeledes gav den til skolen.

Så kunne man købe billederne, og allerede i juleferien blev de hængt op. Komiteen fortsatte, og også i de følgende år blev der købt billeder til denne fynske samling.

Julekomedie 1956: »En søndag på Amager«.

Sparekasserevisor J. W. Larsen skaffede flere billeder, deriblandt en serie tegninger af Odensemaleren og -tegneren Juel Madsen.

Krigen sluttede – ikke uden dramatik for skolens vedkommende. – Jeg tænker på telefonbomben i Teknisk Skole. Den viste sig heldigvis ikke at være der. Men den medførte nogle dramatiske øjeblikke for lærerne, der ikke rigtig holdt af at have 300 børn i naboejendommen til et hus, som man ledte trafikken udenom. Vi lod dem gå og måtte siden høre for det.

5. maj 1945

Den 5. maj 1945 skete der store forandringer med skolen. Vi havde under hele krigen haft det tyske politi i Odd-Fellow-logen lige over for. Men da vi kom i skole den 5. maj om morgenen, var krigen rykket ind på selve skolen. Gården vrimlede af frihedskæmpere, og i tegnesalen lå der tæt med stenguns, bazookaer, håndgranater og andet kampudstyr. Eleverne blev sendt hjem på ubestemt tid, – det blev 3 måneder. Som andet steds fortalt skaffede vi dog 4. mellem en lejrskole i den periode, og vore real-

klasser spillede senere en fodboldkamp med de engelske soldater, der afløste tyskerne i Odd-Fellow-logen. Mange gamle mulere havde været med i modstandsbevægelsen, og det var ikke gået af uden tab, men det vender vi tilbage til senere.

Efterkrigsår

I 1946 fik skolen meddelelse om, at den sammen med sydslesvigske skoler var indsat som sekundær rentenyder efter legatstifterens slægt i »Sagfører Chr. Linde og hustrus Familielegat«.

I 1947 tog skolen afsked med hr. Graversen, der var fyldt 70, og hr. J. S. Jacobsen, der var 65. Det vil glæde mange gamle elever at høre, at hr. Graversen endnu lever og næsten kan gå lige så hurtigt, som når han i sin tid bevægede sig til eller fra skolen.

Hr. Jacobsen var en farverig personlighed. Utallige var de historier han fortalte på lærerværelset og i klassen, og mange af eleverne samlede på de malende udtryk, han krydrede undervisningen med. Ved hans afgang bragte elevforeningens blad et udvalg:

Kør med lammene, – pas på, du ikke sprænger lotteriet, – har du haft den bog liggende i en pande flæsk, – er der en flok krager, der har holdt bal i din stilebog, – og mange flere.

Vi savnede de to gode kolleger på lærerværelset, men ingen er jo uundværlig, og erstatning rykkede frem med lærerne Strange Ebbesen og Arne Emdal.

Med rod i de gamle legatfundatser havde lærerne ved Mulernes Legatskole et pensionsgivende tillæg på 165 kr. årligt. Denne ordning afskaffedes for nyansatte fra 1931, men nogle år senere kom der en slags erstatning, idet alle lærere ved skolen blev lønnet efter den såkaldte § 35, og det vedblev, til overlærerordningen kom. Den medførte til gengæld, at alle de ældre lærere, som var kaldet til Mulernes Legatskole, nu fik kaldsbrev til Odense Skolevæsen.

Papirindsamling

Året 1948 begyndte godt. Landet manglede papir og skolerne startede en indsamling til fordel for Red Barnet. Købmand Erik

Hansen udsatte en præmie på 1000 kr. til den skole, der samlede mest. Skolen samlede 7 tons og hjemførte de 1000 kr., og da skoleinspektør Samuelson i januar gik op i Diskontokassen med de 1000 kr., blev bankdirektør Jacobsen, der var gl. muler, så begejstret, at han gav ham 1000 kr. til. I samme år kom hr. Romose og gav skolen sit boglegat på 2000 kr.

Jubilarer

Nogle af skolens lærere blev gamle, og vi havde den glæde at se dem ved skolens fester. I 1948 fyldte lærer Krogh 85 år, og lærer Romose havde den glæde, at en klasse, som han havde været klasselærer for 1895, henlagde sit af krigen forskudte jubilæum til hans 80 års fødselsdag 27/11 1948 for rigtig at fejre deres gamle lærer.

*En klasse 25-års jubilarer med deres klasselærer.
Nr. 3 fra højre, Harry Andersen tog hjem på week-end fra Californien
for at være med. (21/3 1959)*

Disse besøg af gamle elever på 25-, 40-, 50- ja, endog 60 årsdagen for deres første skoledag på Mulernes Legatskole hører til de festlige indslag i skolelivet, ikke blot fordi de ofte medførte en omgang brunsvigere til skolens elever, men også og mere, fordi disse gamle elever gav et så stærkt udtryk for den taknemmelighed, de nærrede over for skolen og dens lærere, og for den gavn, de havde haft af den medbragte åndelige og praktiske ballast. Det

hændte ganske vist en gang, da hr. Romose henvendte sig til den, der havde siddet nederst i klassen (for i de gode gamle dage flyttede man efter hver karaktergivning, så at de der havde lavest karakter, kom til at sidde nederst, dvs. nærmest katederet) og sagde: »Hvad siger du nu, for du var jo altid fuks«, at han svarede: »Ja, jeg var fuks, og vi havde to dukse; men hvor er de? De er døde, de skravl, og jeg er millionær.« Det være ikke anført for at opmuntre til efterfølgelse. Senere tiders dukse er gjort af stærkere materiale.

Det har været let at modtage jubilarerne, fordi skoleåret efter krigen flyttedes, så at der blev sommereksamen, og de kom 1. april eller 1. maj. Forhåbentlig vil jubilarerne også komme til den nye flotte skolebygning, der nu rummer Mulernes Legatskole. De vil fremdeles være velkomne gæster.

10. maj 1949 døde overlærer Alfred Kruse og med ham mistede skolen er meget fremragende matematiklærer. Han havde været formand for lærerrådet og var i en lang årrække medlem af Danmarks Realskoleforenings bestyrelse.

Fra første august ansattes Stig Leschly og Poul Madsen ved skolen.

Skoleloven af 1937

Skoleloven af 1937 havde med sit stærke skel mellem den eksamensfri skole og den eksamensbundne skole, mellemskolen, gjort tilløbet til denne langt stærkere end før, og eleverne trængtes om den. Mulernes Legatskole var fyldt til randen og der måtte oprettes den ene mellemskolerække efter den anden ved byens kommuneskoler.

Det var en rimelig og sund udvikling, men den medførte et problem, der i det følgende tiår skulle gøre sig stærkere og stærkere gældende.

Før havde lærerne ved kommuneskolerne afgivet deres dygtigste drenge til Mulernes Legatskole (og pigerne til pigerealskolen), måske med et suk, men dog med den overbevisning, at det var vejen frem for dem. Nu måtte efterhånden de to skoler føles som en konkurrent til skolernes egne mellemskolerækker, og det bar spiren i sig til en konflikt.

75 års jubilæum

Foreløbig skinnede solen dog over skolen.

Den 17. august 1949 fejrede den 75 årsdagen for oprettelsen af skolen i Pjentedamsgade.

Det skete ved en smuk fest, der begyndte med afsløring af en af elevforeningen skænket mindeplade for de 5 gamle mulere, der satte livet til under modstanden mod tyskerne:

Holger Nyhuus Kristoffersen

Børge Rasmussen

Harald Knudsen

Evald Carlsen og

Otto Thrane.

Derefter samledes man til fest i skolegården.

De døde fra frihedskampen.

Skoleinspektør Samuelson bød velkommen og så talte biskop H. Øllgaard, borgmester Vilh. Werner, overlærer frk. Dagmar Carlsen-Skjødt (for skolekommissionen) og skoledirektør S. P. Fredebo. Jeg fortalte glimt af skolens historie, og ind imellem blev der sunget 3 sange, skrevet af forfatteren G. Just Pedersen, med melodi af sanginspektør mag. art. Rudolf Grytter og med solosang af operasanger Erik Westh, alle tre gamle elever fra skolen. Sangkor og orkester spillede til.

Og derefter fulgte gaverne: Mekaniker Kössler overrakte fra gamle mulere på Thomas B. Thriges fabrikker et maleri af kunstmaleren V. Secher, sparekasserevisor I. W. Larsen gav Th. Mor-

Fot. Merrild Merlin.

tensens bog om malerkunst, forældreforeningen en pokal til 3. mellem, elevforeningen gav sit bekendte humørlegat på 2000 kr., og bogtrykker R. Larsen 100 kr. til rejsefonden. Så fik eleverne sodavand og brunsvigere fra elevforeningen og endelig gik hele forsamlingen til festgudstjeneste i Domkirken.

Kl. 13 samledes indbudte gæster og lærerne til en beskeden frokost i gymnastiksalen med taler bl. a. af skoledirektør S. P. Fredebo, undervisningsinspektør Hans I. Hansen og de to gamle brødre, professor Carl Hansen og frøhandler Hans Hansen, der var blandt skolens første elever, og hvis onkel var skolens første overlærer, Gorm Hansen, samt af gymnastikdirektør Bengt Ericson, Stockholm, der netop i denne uge besøgte skolen med et hold elever fra Högalid Folkskole.

Dagen sluttede med elevforeningens fest i skolens gymnastiksal med 250 deltagere. Overlærer Balsløv talte for skolen og så åbnedes der for mindernes væld.

Det kateketiske Skolekollegiums gave ved jubilæet 1949.

En enkelt af jubilæumsgaverne kom først året efter. Det var Det kateketiske Skolekollegiums smukke mindeplade, der efter tilsagnet 1944 blev udført af en gammel elev, billedhuggeren Robert Lund Jensen. Pladen afslørede den 17. august 1950 af biskop H. Øllgaard.

Sangkor og orkester

Sangkoret og orkesteret havde gjort en stor indsats under jubilæumsfesten, og det vil være rimeligt her at gå lidt ind på deres historie. Sangkoret blev stiftet omkring 1905 af den fremragende sanglærer Gustav Rosendal og blev snart noget af en institution i byen. Til dets glansnumre i de første år hørte bl. a.: »I vor barndom vi hørte kartovernes brag« og »Liflig fløjte Velsklands nattergale«.

Gustav Rosendal var en inciterende leder af det, og han dirigerede det lige til han i 1932 forlod skolen for at blive kordegn. Derefter dirigeredes det i nogle år af lærer S. J. Sørensen og senere af lærerne Poul Nissen, Chr. Pedersen, Stig Leschly og Freddy Elniff.

Det havde sin glanstid, mens skolen havde underklasser. Da de faldt bort, mistede man de mange lyse stemmer, og hvad værre var: stemmeovergangen satte ind efter godt et års arbejde med stemmerne. Ikke desto mindre gjorde det også i de senere år en god indsats ved skoleafslutninger og fester.

Skoleorkesteret ved en julefest.

Skoleorkesteret opstod på den måde, at nogle elever 1939 henvendte sig til hr. Nissen og spurgte, om de ikke skulle spille til julekomedien. Hr. Nissen greb tanken med begejstring og blev i mange år derefter drivkraften i dette arbejde, bistået af lærer Marius L. Larsen, der havde en fin musikalsk uddannelse og endda selv lavede og reparerede instrumenter.

Sit største medlemstal havde orkesteret, da det den 26. november 1944 gav en koncert i Fyns Forsamlingshus. Da havde det 25 medlemmer, deriblandt adskillige gamle elever og var meget musikalske skolelæge Børge Lund.

Den 22. marts 1957 døde overlærer Poul Nissen efter en operation. Som leder af sangkor og orkester, som lærerrådsformand, som hyggespreder og forfatter til utallige lejlighedssange ved festlige sammenkomster har han bidraget stærkt til skolens indre liv.

Efter hans død leledes orkesteret af lærerne Marius Larsen og Knud Brok-Kristensen, Stig Leschly og Fr. Elniff.

Presset på mellemskolen

Presset på mellemskolen begynder at gøre sig gældende. 1. aug. 1950 ansættes lærer Jens Jørgen Nielsen, 1. aug. 1951 Knud Brok-Kristensen og 1. aug. 1952 hele to lærere, Tage Ulrich Hansen og Alfred Nielsen samt 1. dec. 1952 Freddy Elniff.

14. april 1955 holdtes der stor skolefest i Fyns Forum med gymnastikopvisning af 450 elever og med regimentsorkesteret på tribunen.

Eksamensstemning.

To tidligere elever, Jens Erik Kildeberg og Mads Westergaard og elev fra 1. m. var solister på henholdsvis klaver, violin og trompet.

1957 udnævntes overlærer Chr. Pedersen til faginspektør i geografi og biologi.

Da presset på skolen samtidig vedblev på grund af de store årgange, ansattes samme år lærerne Hans Nielsen og Mogens Clement og året efter Bernhardt Mathiesen og J. Bitsch-Christensen. Men dermed var kulminationen også nået.

Skolen under skoleloven af 1958

Denne skolelov var jo direkte indstillet på at give 1937 lovens fri mellemskole en så stærk løftning, at det ikke kunne undgå at påvirke mellem- og realskolen. Medens a klasserne hidtil havde været helt fri for eksamen, fik denne afdeling nu i 8., 9. og 10. klasse et stærkt eksamenspræg. Dermed rettedes gamle fejl, men da man samtidig stilede mod et sammenhængende løb fra 1. til 7. klasse, i alt fald således, at en deling efter 5. klasse skulle ske på den samme skole, gjordes stillingen dermed uholdbar for skoler, der som Mulernes Legatskole var indrettet til at tage eleverne fra 6. kl. Endelig var skolen jo også en ren drengeskole, og det var ikke populært i det moderne skolebillede.

Da man imidlertid ikke kunne undvære skolens realrækker, fik den indtil videre dispensation; men fremtiden så meget broget ud. Der var, som skoleinspektør K. P. Samuelson sagde ved årsafslutningen 1959, tre muligheder: Skolen kunne blive en ren distriktsskole, flytte ud i et af de nye kvarterer og starte fra grunden, den kunne blive en ren realskole med elever fra 1. til 3. realklasse (men hvorfra skulle eleverne komme. Foreløbig var der sket det, at skolekommissionen havde bestemt, at forældre kunne ønske deres børn fra en ren dreng eller pigeskole til en blandet skole, men ikke omvendt.) – eller den kunne leve videre på en dispensation.

Det sidste gjorde den; men 1. august 1959 fik den i stedet for tre 6. b klasser, som den ellers ville have fået, to 6. b klasser og en 6. a klasse. Det tjener skoleinspektør Samuelson til ære, at han satte alt ind på, at denne 6. a klasse ikke på nogen måde skulle føle sig uden for sammenhængen i skolen. Men fremtiden var altså meget usikker.

Netop på dette tidspunkt mødte skolen igen den gamle Mule-slægt.

Den 29. august fik skolen besøg af *direktør Oluf Larsen*, en efterkommer af den gamle Muleslægt, der havde fået lyst til at se den skole, der bar slægtens navn. Han var en dynamisk natur, som havde fristet emigrantens hårde kår i Sydafrika, men arbejdet sin virksomhed op fra en omsætning på 30.000 kr. i de første år til 120.000.000 kr., inden han sluttede.

Han var en dag på skolen, syntes om den, gav en gave til malerisamlingen, og rejste, men bevarede forbindelsen til skolen, og det skulle få store følger, men derom senere.

De store legater

1959 fejrede forældreforeningen sit 25 års jubilæum, og den energiske formand, hovedkasserer Lars Knudsen satte sig det mål at skaffe skolen et nyt legat. Han satte sig som mål at få 10.000 kr.; men da legatet første gang skulle uddeles 1960, var det allerede nået op på 31.000 kr. og kunne uddele 4 portioner à 500 kr.

Det var som om sympatien og tilliden til skolen netop nu i dens skæbnetime samlede sig om den.

Men officielt var der ingen ændring. Ved afslutningen 1960 var skoleinspektøren endnu mere pessimistisk og så kun to udveje: distriktsskole og dispensation, men hvor længe?

Ved denne årsafslutning tog skolen afsked med kaptajn I. Eriksen og J. Bitsch Christensen. For kaptajn Eriksens vedkommende var det efter 30 års tjeneste og på grund af alder. Skoleinspektøren udtrykte det således: »Kaptajn Eriksen går, og han kan ikke erstattes«.

For Bitsch Christensens vedkommende var det den truende nedtrapning af skolen, der fik ham til at søge til Gedved Seminariums øvelsesskole. Også fra ham skiltes vi med vemod.

Men så kom det glædelige: Meddelelsen om, at der en dag var kommet et anbefalet brev fra direktør Oluf Larsen med en check på 5000 britiske pounds – 100.000 danske kroner. Det var de gamle mulerlegater, der fik ny glans.

To gode håndslag i samme år til en skole i nedgang.

Aspirant Kurt Jensen gjorde i det følgende år tjeneste ved skolen i den ene af de ledige pladser.

Året 1960–61 forløb roligt, hvad skolelivet angår; men usikkerheden var stadig stor, og skoleinspektøren tænkte med nogen

Direktør Oluf Larsen.

Fru Bertha Larsen.

uro på afslutningstalen 1961. Han nævnte det i et brev til Oluf Larsen og fik til svar: »Så skal jeg give dig en tekst. Du kan fortælle, at det er min hensigt efterhånden at øge legatet til 250.000 kr.« Ved årsafslutningen 1961 var direktør Oluf Larsens og hans elskelige hustru Bertha Larsen til stede og overrakte de første fire legatportioner à 1000 kr. til en elev i hver af de 4 afgangsklasser. Forinden var legatfundatsen blevet underskrevet af giverne og den første bestyrelse for Oluf og Bertha Larsens Mulerlegat: skoleinspektør K. P. Samuelson som formand, viceborgmester Knud Andersen, hovedkasserer Lars Knudsen og overlærer A. Thierlein.

Det kan måske her være på sin plads at berette en lille episode. I foråret 1961 søgte en af skolens lærere det ledige embede som skoleinspektør ved en af byens skoler og var i den anledning i undervisningsministeriet. Da ministeren hørte, at han var fra Mulerlernes Legatskole, sagde han: »Nå, det er den skole med de hensygnende legater.« »Nå!« kunne overlærer Knud Schwaner, for ham var det, svare,« egentlig hensygnende er de ikke.« Og så berettede han om forældreforeningens jubilæumslegat, og det nye store legat.

Med det var de gamle mulerlegater blomstret op påny, og det gav anledning til overvejelser.

Gymnasiet

Helt fra starten og op til 1958 havde det været sådan, at det faktisk var muligt for elever fra alle kommuneskoler at få del i legaterne. Det ville være urimeligt, hvis en enkelt distriktsskole nu skulle favoriseres frem for andre.

Samtidig viste der sig en stærk mangel på gymnasiepladser i byen, og den tanke vandt da frem, at man kunne gøre Mulernes Legatskole til gymnasium og derved bevare Mulernavnet for lange tider, samtidig med at skolen igen blev tilgængelig for alle elever fra alle skoler i byen. Byråd og ministerium gik ind for tanken.

Men da gymnasiedirektoratet den 11. januar 1962 besøgte skolen, krævede det, at der straks skulle indrettes særlokaler i den gamle bygning, så der kunne begyndes med 3 gymnasieklasser, og at der inden 4 år skulle stå en ny bygning til et 6 sporet gymnasium. Det kom som noget af et chok for skole og myndigheder. Men har man sagt a, må man også sige b, og så gik det stærkt. Den 5. februar vedtog byrådet oprettelsen af Mulernes Legatskoles Gymnasium, som det indtil videre hed. Den 23. februar godkendte undervisningsministeriet oprettelsen, og i de sidste måneder af skoleåret påbegyndtes en ombygning til over en halv million kr. Endelig udnævntes den 1. juni 1962 adjunkt ved Odense Katedralsskole Knud Mortensen til rektor for det nye gymnasium, og han gik straks i gang med det vanskelige arbejde at skaffe lærere til gymnasiet.

Imens gik livet sin gang på den gamle skole. Den 1. august 1961 var overlærer Knud Schwaner blevet skoleinspektør på Bolbro Skole. I hans sted kom en af skolens gamle elever lærer Bent Ole Eriksen, og fra 1. januar 1962 ansattes overlærer Kristian Larsen midlertidigt på skolen.

Den 12. marts 1962 døde overlærer Georg Balsløv. Hans liv havde bogstavelig talt været centreret om skolen. Han havde gået i den som dreng og bortset fra seminarietiden og et enkelt år hos Thomas B. Thrige var han hele sit liv ved den. Han var en fremragende biologilærer og lærebogsforfatter i botanik og biologi, samt varekundskab for handelsskoler.

Han var lejrskolepioner, medstifter af og kasserer for forældre-

foreningen, mangeårigt bestyrelsesmedlem i elevforeningen, stærkt engageret i modstandsbevægelsen og overhovedet et meget levende medmenneske, som gik stærkt ind for hver enkelt af sine elever og var afholdt af dem som af sine kolleger.

G. Balsløv.

Gymnasiet i den gamle skole

Ved skoleårets begyndelse, den 13. august 1962 indviedes det nye gymnasium ved en højtidelighed i Mulernes Legatskoles Gymnastiksal.

Skolekommissionens formand, forretningsfører Knud Nielsen, gjorde i sin velkomsttale rede for gymnasiets oprettelse, der ikke skyldtes ambitioner, men krævende behov.

Skoledirektør Axel Gregersen talte om de krav, der ville blive stillet til eleverne med hensyn til at omgås andre nu, hvor de havde ansvaret for en ny skoles omdømme.

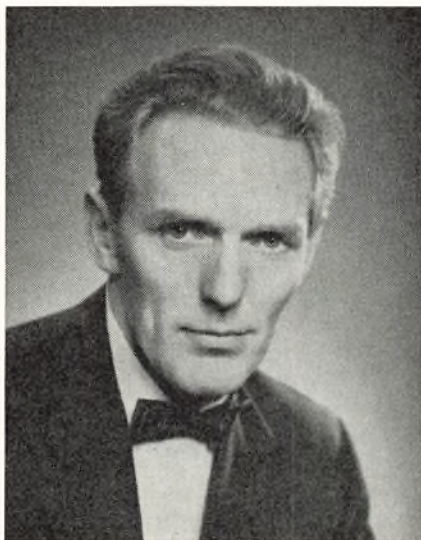
Skoleinspektør K. P. Samuelson dvælede ved treklangen forældre, elever og lærere, som havde præget den gamle skole, og ønskede at fællesskabet også måtte præge den nye skole.

Han overrakte et fad med mulervåbnet formet af Gustav Hjortlund.

Endelig bød jeg på fælleslærerrådets vegne det nye gymnasium velkommen.

Rektor Knud Mortensen takkede for gode ønsker og betonedelevernes ansvar for skolens fremtid.

Så samledes man til en reception, hvor rektorerne Rosholm og Møllerup, samt overlærer Emil Petersen havde ordet.

Knud Mortensen.

Rektor for Mulernes Legatskole fra 1962.

Gymnasiet begyndte med en første real og to matematiske gymnasieklasser. Endnu dette år var der arbejde for alle den gamle skoles lærere, takket være timerne i gymnasiets 1. real og det at to lærere havde engelsk i 1. g. Samarbejdet gik trods de snævre pladsforhold over al forventning godt, og det kom også til at gælde for de følgende år.

De sidste år

For sidste gang havde den gamle skole julefest og sammenkomst med lærerne og deres familie.

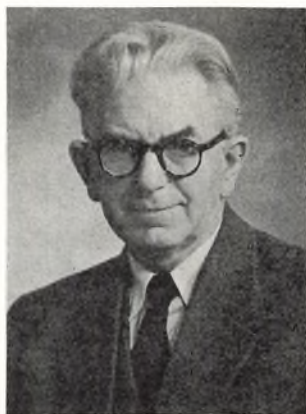
Ved skoleårets udgang tog skoleinspektør K. P. Samuelson afsked med den skole, som han siden 1944 havde viet hele sin kraft, og hvis inspirerende leder han havde været.

Han var kommet til skolen med stor respekt for dens fortid og traditioner, og han havde ført dem videre på sin egen måde.

Drengene holdt af »Sam«, og han blev taget til hjerte af alle gamle elever og af alle, der havde med skolen at gøre.

Det gælder også fru Samuelson, der levede med i hele skolens liv og var sin mands trofaste støtte. Iøvrigt sørgede K. P. Samuelson også for at lærerkonerne og ikke mindst lærerbørnene kom til at føle sig som en del af helheden. Skolen skylder ham en stor tak.

Samtidig begyndte den aftrapning af lærerstaben, der skulle kaste sin skygge over de følgende år. Overlærer B. Klitgaard gik til Teknisk Skole, overlærer Marius Larsen til Kragbjergskolen, lærer Bernhardt Mathiesen og overlærer Kristian Larsen til Sct. Klemens skole og lærer Bent Ole Eriksen til Dalum skolevæsen.

S. J. Sørensen
kst. overlærer 1942-44
kst. skoleinspektør 1963-65

Viceinspektør S. J. Sørensen blev konstitueret som skoleinspektør og overlærer M. Mathiassen som viceinspektør.

Skoleåret 1963 begyndte med 11 klasser i den gamle skole. Det forløb som et skoleår plejede med lejrskole for 2. real og 8. kl. på Rønshoved, klasseture for 1. real a og b og 7. c, pokalkampe mellem 3. realerne og 2. realerne indbyrdes, skolefest på Fyns Forsamlingshus sammen med gymnasiet, besøg af 25, 40, 55 og 60 års jubilarer og afslutning på Fyns Forsamlingshus, hvor vi denne gang tog afsked med faginspektør Chr. Pedersen, der gik helt i undervisningsinspektionens og skolecentralens tjeneste. Og-

så han har sat sig spor i de 30 år, han med opfindsomhed og energi underviste i dansk, biologi og geografi – altid parat til at virke for eleverne, også gennem sit hyggelige hjem.

Fra samme dato fik lærer Hans Nielsen ansættelse som adjunkt ved Esbjerg seminarium og lærer Kurt Jensen kom til Kværndrup. Det nye skoleår 1964–65 begyndte derefter med 8 klasser, og ved udgangen af dette år tog skolen afsked med kst. skoleinspektør S. J. Sørensen, der i 42 år havde viet skolen sine mange talenter i tegning, sang, (han var vor bærende kraft ved morgensangen) sløjd og fransk. I en lang årrække var han forstander for tjener-skolen på teknisk skole, og det var naturligt, at han så blev arrangør, når lærerne skulle feste. Han sluttede af med dygtig ledelse af skolen i to år, og sammen med ham gik kst. viceinspektør M. Mathiassen, skolens omhyggelige og dygtige matematik- og fysiklærer gennem 19 år.

Det sidste år

A. Thierlein
kst. skoleinspektør 1965–66

Det faldt så i min lod at lede skolen det sidste år af dens tilværelse, da kun 5 klasser var tilbage. Året forløb som sædvanligt i udmærket samarbejde med gymnasiet, og ved afslutningen den 24. juni 1966 sluttede da Mulernes Legatskole, Hunderupvej 17 sin selvstændige tilværelse. 20. april var overlærer Paul Madsen blevet udnævnt til afdelingsinspektør for Danmarks Læ-

rerhøjskoles Fynsafdeling, en rimelig anerkendelse efter mange års dygtig ledelse af lærerkursus i Odense. Omtrent samtidig udnævntes overlærer Arne Emdal til konsulent for biologiundervisningen i Odense samtidig med, at han stadig passer den skolebotaniske have, som han har gjort en så enestående indsats for. Begge blev dog til skoleårets udgang. Overlærer Robert Molvig flyttede til Holsedoreskolen og sygehusundervisning, overlærerne Jens Jørgen Nielsen og Fredy Elniff til Sct. Clemens og Fraugde, medens Stig Leschly, Alfred Nielsen, Niels Petersen og jeg fortsatte som lærere for de sidste klasser, der nu gik ind under gymnasiet.

Nu kunne måske nogen synes, at dette er lidt for meget lærerhistorie, men jeg ved, at gamle elever ude omkring vil spørge, hvordan det gik deres lærere, som de gang på gang har udspurgt mig i de sidste år, og endelig ved eleverne jo, at uden dem havde der ingen skole været.

Mulernes Legatskole har i udpræget grad været elevernes skole, taget i den betydning, at ingen anden skole vel i forhold til sin størrelse har haft en så stor og levende elevforening, og næppe nogen anden skole har haft så talrige besøg af jubilerende elever, vel at mærke elever, der jubilerede for den dag, de kom ind i skolen. 6.260 elever har gået i Mulernes Legatskole fra dens første dag i 1874 og til dens sidste i juni 1966. De har ikke alle taget eksamen. Nogle faldt fra undervejs, fordi de alligevel ikke var bogligt indstillet, andre gik ved mellemskoleeksamen, enten fordi de ville ud i praktisk arbejde, eller fordi de gik i gymnasiet. 2.783 tog afgangseksamen. Og hvad blev de så? Nogle er nævnt allerede. Overlærer Hertel nævner i sin oversigt 1899 over 217 med afsluttende eksamen: Landvæsen 2, handel 77, ved apoteker 9, håndværkere 13, maskinister 6, arkitekt 1, postvæsen 6, jernbanevæsen 21, toldvæsen 1, lærere 13, kandidater og studerende 6, polyteknikere 4, landmåler 1, sagførere og ansatte ved juridiske kontorer 29, officerer 6, gartnere 2, udvandrede 5, ukendt 5, (døde 10).

Listen over erhverv kunne blive adskilligt længere i dag. Blandt andet er banker og kommunale kontorer ikke nævnt, ej heller fabrikanter og politikere. Af de sidste bør jo f. eks. nævnes Hans Rasmussen og Axel Larsen, der netop så smukt har vedkendt sig sin gamle skole.

Når de jubilerede for indgang i skolen, var det også, fordi de derved fik dem med, der var gået fra undervejs, og ofte kom de næsten fuldtalligt. – Taknemmelige og glade.

Lad så være, at skolegangen ikke har været lutter glæde og fest for dem. Det bliver den ikke, når en skole kræver noget af sine elever, – og det har jo da for resten også gamle frøhandler Hans Hansen givet udtryk for et sted i denne beretning; men kammeratskabet i skolen har været godt, og de modgangsjeblikke, der har været, har tiden forgyldt.

Og så har jeg egentlig kun et ønske til alle jer gamle elever, for hvis skyld dette først og fremmest er skrevet, og det er, at I vil overføre jeres kærlighed til skolen fra den gamle skole til den nye, der er steget af dens aske, og som nu efter et par år som Mulernes Legatskoles Gymnasium igen bærer det gamle navn: Mulernes Legatskole, og at I, når lejligheden byder, også vil komme til den nye skole i Vollsmose. 1968 dimitterede vi der de sidste af de elever, der var indmeldt i den gamle skole.

Og for de nye mulere, gymnasiasterne og HF'erne vil jeg ønske, at I må få et ligeså godt forhold til jeres skole, som de gamle mulere havde. En skole kan nå vidt, når lærere og elever trækker på samme hammel.

Til vore efterfølgere overgav vi:

1. Mulernes Legatskoles Elevforening, stiftet d. 19. november 1915.

Den første bestyrelse var: sagfører N. P. Juul Pedersen, snedkermester H. Stærmose, prokurist Niels Jensen, bogholder Gustav Sørensen og overlærerne J. P. Jensen, Axel J. Rasmussen og W. D. Rasmussen.

Gennem de mange år, foreningen har bestået, har den haft 4 formænd: sagfører N. P. Juul-Pedersen (1915–25), direktør Otto Christiansen (1925–40), direktør, konsul Peder Mortensen (1940–45) og prokurist Carl Dinsen fra 1945.

2. Mulernes Elevforening for København og Omegn, stiftet 1925. (MEKO).

Den har som formænd haft: postmester Baade, professor Carl Hansen, direktør Ludvig Jørgensen, ingeniør Poul Larsen og grosserer J. G. Olesen. Foreningen gav gennem mange år sølvbægre til 4. mellem, enkelte år med personlige afsavn, idet de lige efter krigen måtte aflevere arvesølv for at få bægrene.

3. Mulernes Legatskoles Forældreforening, stiftet 29. november 1934.

Første bestyrelse er anført ved stiftelsen.

Nuværende bestyrelse: Konsul, grosserer Stokkebye Christiansen, fru Gerte Larsen, adjunkt Ingrid Bøytler, fru Karen Norlyk og fabrikant Børge Bünger.

4. Legaterne:

Rasmus, Erik og Anna Mules Legat (renterne af 26.500 kr. andel i 100.000 kr.).

Biskop Harald Stein og hustru Anna Steins legat.

Forhenværende elever af Mulernes Legatskoles legat.

Overlærer Th. Hertels legat for elever af Mulernes Legatskole.

Lærerne Knud Christensen og Axel Niensens legat.

Thomas B. Thriges legat (10.000 kr.)

Lærer R. N. Romose og hustrus legat.

Mulernes Legatskoles Elevforenings jubilæumslegat af 1949
Sagfører Chr. Linde og hustru Elisabeth Lindes familielegat. (Skolen er legatnyder efter familien).

Forældreforeningens Jubilæumslegat af 1959 (nu godt 100.000 kr.). Her bør formanden for legatets bestyrelse, hovedkasserer Lars Knudsen nævnes. Uden hans energiske indsats var det store beløb ikke nået.)

Oluf og Bertha Larsens Mulerlegat af 1960 (nu på 250.000 kr. og med yderligere 100.000 til sikring af legatets værdifasthed).

Mekaniker Køstlers legat (ca. 9.000 kr., en gammel elevs testamentariske gave til sin skole. Meddelelsen om det nåede os netop til den sidste afslutning.)

Næste år dimitteredes de to sidste klasser, der var indskrevet i den gamle skole. Ved velvilje fra skolevæsenets side, var der

imidlertid optaget to 1. realklasser, og derfor kunne de 4 gamle lærere blive på skolen endnu nogle år.

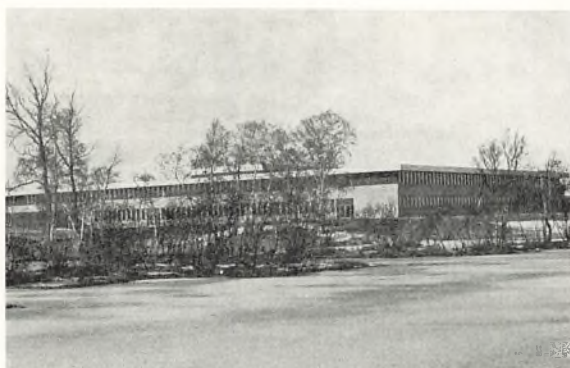
Gymnasiebyggeriet skred planmæssigt frem, og den 21. juni 1968 kom da den sidste skoledag i den gamle skolebygning.

Afslutningen fandt for sidste gang sted i Fyns Forsamlingshus, og i løbet af sommerferien flyttedes den gamle skoles indmad til Vollsmose.

Den nye Mulernes Legatskole

Til slut da et par ord om denne meget moderne skolebygning. Det er et faglokalegymnasium. Eleverne har hver sit rum i en stor fælles garderobe og ellers findes der kun faglokaler.

I midten er der en stor hal med spisepladser for eleverne i siderne og et forsænket parketgulv i midten. Skolen er bygget til

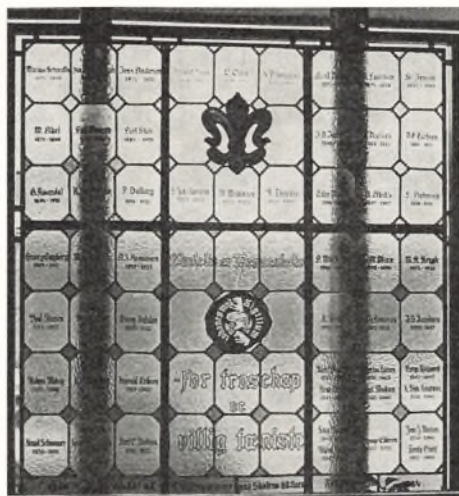
Mulernes Legatskole, Gillestedvej 11, set fra Vollsmose.

6 gymnasierækker og to realrækker. De sidste erstattes dog efterhånden af H.F.klasser.

Imellem salen og faglokalefløjene er der to smukke grønnegårde, og overhovedet er omgivelserne smukke. Vi er jo flyttet fra den ene mose til den anden.

Det vil glæde gamle mulere, at mindetavler og billeder fra den gamle skole er ført med derud og opsat med stor pietet.

Gamle
ting
i nye
omgivelser

KATECHETISK SKOLE NO. 1
STIFTET AF
RASMUS MULE
ERIK MULE
OG
ANNE MULE

I forhallen står minderuden, og i de to sidegange er henholdsvis marmor- og mindetavler og de mange realistbilleder opsat.

De sidste studeres forøvrigt med stor interesse af de nuværende elever, hvoraf mange jo finder forfædre eller slægtninge på billederne.

Den gamle skole er ikke mere, men
Mulernes Legatskole lever.

Nyt billede i den gamle skolegård. Studenter 1967.

Tidstavle

- 1717, 10. septbr. og 1718, 13. marts: Kgl. krigssekretær og würtembergsk kammerråd Rasmus Mule testamenterer 3000 rdl. »ad pios usus«.
- 1720, 20. juni: Hans fætter professor v. gymnasiet og assessor i højesteret Erik Mule får kgl. stadfæstelse på en fundats, hvorefter der for de 3000 rdl. skal oprettes og drives 3 skoler i Odense.
- 1721, 20. januar: Tre skolemestre antages.
- 1740, 14. jan.: Erik Mule skænker 4 gårde til legatet: i Udby, Nr. Aaby, Mygind og Kjøng.
- 26. juli: Anne Mule skænker 3 gårde: Amagergaarden i Vigerslev, »Stuen« i Barløse og en gård i Indslev-Taarup. Landgildet fra begge gårdgaver tilfalder legatet fra hhv. 1751, da Erik Mule døde og 1756, da Anne Mule døde.
1756. Pernille Mule dør og legatet arver 1500 Rdl. og Filskovgaard, der indbringer 5.060 Rdl.
- 1758 er legatets renteindtægt 424 Rdl. og landgildet 109 Rdl. Hver skole får da 80 Rdl. til iklædning af 5 drenge og 5 piger.
1787. Mulerdragterne. 3 drenge og 3 piger får særlige dragter af mørkegrønt klæde med kraprødt opslag og tinknapper m. M. – Pigernes af mørkegrønt hvergarn m. rødt opslag.
- 1813 er legatets kapital 13.422 Rdl., men der tabes 1640 Rdl. ved statsbankerotten.
- 1814, 29. juni: Skoleanordningen om offentligt skolevæsen.
- 1820 og 1821 forlanger skolekommissionen at få legatkapitalen.
- 1822 bifalder Danske Kancelli, at legatet i stedet overtager og driver en særskilt skole foruden den på Frue Kirkegaard, nemlig klokkerboligen på Graabrødre Torv.
- 1829, 17. decbr. taber kollegiet ved højesteretsdom gården i Mygind, men får 550 Rdl. som erstatning for landgildet.
- 1831, 27. aug. køber kollegiet og skolekommissionen i fællesskab kammerråd Opitius' gård skråt over for Frue kirke og indretter der den 3. kateketiske skole.
- De tre marmortavler opsættes i skolerne.
- Skolevæsenet overtager lønningerne.

- Legaterne bestyres af kollegiet, men renterne går til skolevæsenet. Landgildepengene bruges til præmier, bestående af klædningsstykker.
- 1871 får kollegiet ved stiftprovst Damgaards anstrengelser tilladelse til at sælge gårdene.
- 1873 nedlægges de 3 skoler, og kommunen og legatet opretter i fællesskab en drengeskole i gården Overgade 66.
- 1874, 3. juli: Mulernes Legatskole indvies.
 – 8. juli: Mulernes Legatskole begynder med overlærer Gorm Hansen og 4 lærere.
- 1879, 11. marts: Overlærer M. Th. Hertel udnævnes.
 – April: De 5 første elever består den lille præliminæreksamen.
- 1884, april: 9 elever dimitteres til Almindelig forberedelseseksamen.
- 1893, 2. novbr.: Mulernes Legatskole, Hunderupvej 17 indvies.
- 1899, 17. april: Skolens 25 års jubilæum.
- 1903, 24. april: Almenskoleloven indfører mellem- og realskole. Hertel kæmper for overgang til realskole.
- 1905 Sangkoret stiftes af Gustav Rosendal.
- 1908, april: Ny skole- og undervisningsplan med overgang til realskole. Første elever efter ny plan.
- 1912, april: Første elever med mellemskoleeksamen.
- 1913, april: Første elever med realeksamen.
- 1915, 19. novbr.: Mulernes Legatskoles elevforening stiftes.
- 1918, 15. juni: Første nr. af elevforeningens medlemsblad.
- 1921, 19. decbr.: Overlærer Th. Hertel dør.
- 1922, decbr.: Overlærer J. P. Jensen udnævnes.
- 1924, 8. juli: Skolens 50 års jubilæum.
 Overlærerne Knud Christensen og Axel Niensens legat (givet af sagførerne C. Bøttern og J. C. Linde).
- 1926, 23. febr.: Mulernes Elevforening for København og omegn.
 – 26. septbr.: Skolernes pokalturnering begyndes.
- 1928, 31. marts: Første afslutningsfest om aftenen (KFUM's festsal).
- 1929–30: Gymnastiksalen ombygges.
- 1931, 5. oktbr.: Skolens stilling til debat i byrådet i anl. af ny skoleplan; særstilling og underklasser bevares.

- 1932, 27. marts: Overlærer J. P. Jensen dør. H. Engberg konstitueres.
- 1934, 1. april: Overlærer Bernhard Hansen udnævnes, tiltr. 1. maj.
- 28. juni: Første forældreråd.
 - 17. aug.: 60 års fødselsdag, minderuden.
 - 29. novbr.: Forældreforeningen stiftes.
- 1935, 2. maj: Byrådet vedtager ophævelse af underklasserne.
- 4. septbr.: Første lejrskole. Rønshoved Højskole.
 - 5. novbr.: Svømmeopvisning i svømmehallen.
- 1936, 20. febr.: Thomas B. Thrige og Bernhard Hansen pokaljerne.
- 1937, 2. maj: Ny skolelov.
- 1. juli: Overlærer Bernhard Hansen forlader skolen. Lærer Henry Engberg konstitueres. Skolelægeordningen begynder: læge Børge Lund.
- 1938, 1. april: Overlærer O. Greve kaldes til skolen. Skolen får kun en underklasse, men 3 første real.
- 27. juni: 10 dages rejse for 45 elever til Sverrig.
- 1939, 5. novbr.: Svømmeopvisning i svømmehallen.
- 1940, 9. april: Danmark besættes.
- 1941, 24. novbr.: Gymnastikopvisning i Fyns Forum med 400 deltagere.
- 1941-42: Udbygning af kælderetagen.
- 1942, 25. septbr.: Overlærer O. Greve dør. Viceinspektør S. J. Sørensen konstitueres.
- 1943, 2. novbr.: Skolebygningens 50 årsdag.
- 1944, 1. april: Overlærer K. P. Samuelsen konstitueres som overlærer ved Mulernes Legatskole. P. gr. af departementschefstyret i landet kunne han endnu ikke kgl. udnævnes. Ny skoleplan, hvorefter Mulernes Legatskole er helt under det kommunale skolevæsen. Det kateketiske skolekollegium bestyrer legatkapitalen, iflg. ny fundats.
- 15. oktbr.: Tilsagn fra 20 fynske malere om billeder til skolen.
- 1945, 5. maj: Skolen bliver kaserne for modstandsbevægelsen og englænderne.

- 1. august: Skoleåret er omlagt til sommereksamen.
- 1949, 17. aug.: 75 års jubilæum. Mindepladen (opsat 17. aug. 1950).
- 1955, 14. april: Skolefest i Fyns Forum, gymnastik af 450 elever.
- 1958, 7. juni: Folkeskoleloven.
 - 18. juni: Bekendtgørelse om folkeskoleloven.
 - 29. novbr.: Cirkulære om gennemførelse af folkeskoleloven.
- 1959, august: Skolen får to 6. b klasser og en 6. a klasse.
 - 29. aug.: Direktør Oluf Larsen af den gamle Muleslægt besøger skolen.
 - 29. novbr.: Forældreforeningens 25 års jubilæum. Forældreforeningens Jubilæumslegat.
- 1960, 24. juni: Årsafslutning. Kaptajn Eriksen forlader skolen. Forældreforeningens Jubilæumslegat uddeles første gang af formanden, hovedkasserer Lars Knudsen. Meddelelse om Oluf og Bertha Larsens Mulerlegat på 100.000 kr.
- 1961, 21. juni: Årsafslutning. Direktør Oluf Larsen uddeler de 4 første portioner à 1000 kr. Meddelelse om, at legatet øges til 250.000 kr. I årets løb modnes tanken om Mulernes Legatskole som gymnasium.
 - 25. novbr.: Skrivelse fra skolekommissionen til byrådet om oprettelse af et kommunalt gymnasium i Mulernes Legatskole.
- 1962, 11. jan.: Gymnasiedirektoratet besøger skolen og forhandler med byrådet.
 - 5. febr.: Byrådet vedtager oprettelsen af gymnasiet.
 - 23. febr.: Undervisningsministeriet godkender oprettelsen af gymnasiet.
 - april: Ombygningen af skolen begynder.
 - 13. aug.: Gymnasiet indvies ved skoleårets begyndelse.
 - 20. decbr.: Sidste julefest og julekomedie i den gl. skole.
- 1963, 20. marts: Første skolefest sammen med gymnasiet (på Fyns Forsamlingshus).
 - 22. juni: Afslutning, afsked med skoleinspektør K. P. Samuelsen og 5 lærere. Viceinspektør S. J. Sørensen konsti-

- tueres som skoleinspektør.
 I byrådets sidste møde i året bevilges 1/2 million til projektering af det nye gymnasium.
- 1963, februar: Byggeudvalg for gymnasiet nedsættes. Arkitekt Jørgen Stærmose.
- 29. juni: Afslutning på Fyns Forsamlingshus.
- 1964, 19. juni: Skoleafslutning på Fyns Forsamlingshus.
- 1965, 19. juni: Skoleafslutning på Fyns Forsamlingshus.
 Konstitueret skoleinspektør S. J. Sørensen forlader skolen.
 Overlærer A. Thierlein konstitueres.
 Første studenter dimitteres.
- 19. novbr.: Mulernes Legatskoles Elevforenings 50 års jubilæum.
- 1966, 24. juni: Den gamle skoles sidste selvstændige årsafslutning. På myndighedernes vegne talte skolekommissionens formand, forretningsfører Knud Nielsen.
 Tilbage er to 3. realklasser, der videreføres under gymnasiet og 4 lærere.
- 1. oktbr.: Bygningen af Mulernes Legatskoles gymnasium begynder.
 - 30. novbr.: Gymnasiet får det gamle navn: Mulernes Legatskole.
- 1967, 23. juni: Skoleafslutning på Fyns Forsamlingshus.
 Den gamle skoles to sidste realklasser dimitteres.
- 23. aug.: Lejrskole på Rønshoved Højskole.
 - 15. novbr.: Rejsegilde på gymnasiebygningen.
- 1968, 21. juni: Sidste årsafslutning fra den gamle skolebygning.
 Oluf og Bertha Larsen uddelte de store legater.
 Legatkapitalen får et fond på 100.000 kr. til sikring af værdifastheden.
 Lærerlegat på 2.500 kr. uddeles for første gang.

Lærere ved Mulernes Legatskole 1874-1966

Overlærere:

	født	ansat	afgået	
1. A. Gorm Hansen	23.3.45	1.7.74	13.12.78	†27.10.11
Kapellan i St. Hedinge, sognepræst i Vemmetofte.				
2. M. Th. Hertel	37.7.49	11.3.79	†19.12.20	
3. J. P. Jensen	8.11.66	12.11.22	†27.3.32	
Lærer fra 1.5.1888. Kst. 19.12.20-12.11.22.				
H. Engberg kst. 27.3.32-1.4.34.				
4. H. P. Bern. Hansen	23.1.93	1.4.34	1.6.37	
Skoleudir. i Sønderborg, skoleudir. i Sydslesvig.				
H. Engberg kst. 1.6.37-1.4.38.				
5. O. Greve	20.11.94	1.4.38	†25.9.42	

Skoleinspektører:

1. K. P. Samuelson	16.1.96	1.4.44	31.7.63	
2. S. J. Sørensen, kst.		1.8.63	31.7.65	
3. A. Thierlein, kst.		1.8.65	31.7.66	

Lærere:

1. Marius Schmidt	31.10.24	1.7.74	1.9.98	†12.1.05
2. Knud Christensen	4.10.46	1.7.74	10.11.87	†18.11.29
Overlærer i Århus.				
3. Jens Andersen	9.8.48	1.7.74	24.8.78	†1894
Seminarielærer i Ranum.				
4. Axel Nielsen	17.12.46	1.7.74	1.12.83	†11.5.07
Kordegner ved Frue Kirke.				
5. Povl Klavsen	6.10.51	2.11.78	23.12.21	†18.10.25
6. Povl Skov	20.9.47	30.4.84	†13.4.09	
7. J. N. Jacobsen	3.5.61	11.2.88	†27.7.91	
8. J. P. Jensen	8.11.66	1.5.88		
Overlærer 12.11.22.				
9. N. C. Carlsen	12.7.66	31.10.91	31.3.34	†14.6.41
10. Gustav Rosendal	24.8.68	1.5.94	31.5.32	†4.1.34
Kantor v. Thomas Kingo Kirke.				
11. R. N. Romose	27.11.68	1.5.95	30.11.38	†11.1.50
R. N. Romose og Hustrus Legat.				

	født	ansat	afgået	
12. Ejler Møller Seminarieforstander.	30.8.71	1.5.95	1.8.05	†1.4.38
13. A. Abitz Overlærer i Bogense og Roskilde.	26.5.72	1.5.97	3.4.07	†3.1.18
14. L. Prebensen Overlærer i St. Hedinge.	4.11.73	17.12.98	10.3.14	
15. H. Engberg Kst. overl. 27.3.32–1.4.34 og 1.6.37–1.4.38.	22.8.74	26.10.05	†30.1.41	
16. M. A. Alkjær Overlærer i Gentofte.	30.8.78	1.5.06	1.3.08	
17. Axel J. Rasmussen Skoleinspektør ved Sct. Hans Skole.	22.7.71	1.8.07	13.6.21	†4.6.58
18. P. Mortensen Adjunkt i Åbenrå.	19.9.76	1.8.08	1.8.20	
19. O. M. Olsen	15.10.64	1.8.09	†10.5.20	
20. M. K. Krogh	7.11.63	1.6.12	30.11.33	†2.4.52
21. P. Nissen	25.1.89	1.5.13	†22.3.57	
22. Vagn Larsen Skoleinspektør i Dalum.	4.5.88	1.5.18	31.1.39	† febr. 49
23. A. Kruse	29.5.84	1.1.21	†10.5.49	
24. H. C. H. Graversen	16.4.77	1.11.21	31.7.47	
25. G. Balsløv Vikar 1916 og 1920.	15.6.95	1.2.22	†12.3.62	
26. J. S. Jacobsen	6.6.81	1.7.22	31.7.47	†5.9.48
27. S. J. Sørensen Viceskoleinspektør 1.7.42.	11.7.96	1.6.23	31.7.65	
28. A. Thierlein	10.1.01	1.8.24		
29. R. T. E. Mølvig Sygehusundervisning.	9.9.04	1.4.26	31.7.66	
30. J. Chr. Pedersen Fagkonsulent, leder af Skolecentralen.	7.12.04	1.4.34	31.7.64	
31. Niels Pedersen	30.1.01	1.11.34		
32. Knud Schwaner Skoleinspektør i Bolbro Skole.	14.11.09	1.6.39	31.7.61	
33. Marius Larsen Kragbjergskolen.	25.3.04	1.9.39	31.7.61	†24.8.66

	født	ansat	afgået	
34. Hans David Nielsen	6.4.15	1.7.41	31.12.58	
Skoleinspektør, Sct. Hans Skole.				
35. Axel E. Nielsen	2.6.04	1.7.42	30.11.52	
Skoleinspektør i Viborg.				
36. Børge S. Klitgaard	15.6.13	1.12.42	30.4.63	†9.9.66
Lektor på Teknisk Skole.				
37. J. G. M. Mathiassen	26.1.98	1.4.46	31.7.66	
Viceinspektør 1963-65.				
38. Strange Ebbesen	12.10.05	1.1.47	1.7.56	
Skoleinspektør Åløkkeskolen.				
39. Arne Emdal	20.5.20	1.3.47	31.7.65	
Konsulent i biologi. Leder af Skolebot. Have.				
40. Paul Madsen	18.1.20	1.8.49	31.7.66	
Afdelingsinspektør, Danm. Lærerhøjskoles Odense afd.				
41. Stig Leschly	2.8.23	1.8.49		
42. Jens Jørgen Nielsen	11.3.25	1.8.50	31.7.66	
Lærer i Stenløse-Fangel.				
43. Knud Brok-Kristensen	2.5.22	1.8.51	30.11.55	
Lærer v. Teknisk Skole.				
44. Tage Ulrich Hansen	16.7.21	1.8.52	17.8.53	
Seminarielektor.				
45. Alfred Nielsen	19.4.23	1.8.52		
46. Fredy Elniff	15.7.29	1.12.52	31.7.66	
Lærer i Fraugde.				
47. Hans Nielsen	6.5.33	1.8.57	31.7.64	
Seminarielektor i Esbjerg.				
48. Mogens Clement	25.10.32	1.10.57	31.7.62	
Lærer i Svanninge.				
49. Bernhard Mathiesen	27.6.34	1.3.58	31.7.63	
Lærer ved Teknisk Skole.				
50. J. C. Bitsch-Christensen				
	21.6.22	1.8.58	1.8.60	
Lærer ved Gedved Seminariums øvelsesskole.				
51. Bent Ole Eriksen	19.1.27	1.8.61	1.8.63	
Lærer ved Dalum Skolevæsen.				
52. Kristian Larsen	18.12.19	1.1.62	1.8.63	
Lærer ved Sct. Klemens Skole.				

	født	ansat	afgået
53. Poul Tveskov	12.3.37	1.8.63	31.7.65
Lærer ved Højstrupskolen.			
54. Kurt Mortensen	21.1.34	1.8.63	31.7.64
Lærer i Kværndrup.			

Tegnelærere:

H. Jensen	2.8.40	1.7.74	1.5.03	† aug.05
-----------	--------	--------	--------	----------

Gymnastiklærere:

J. Lauritsen	2.10.24	1.7.74	†17.2.96	
M. Abel			†21.5.89	
N. Nielsen	10.11.41	2.9.89	1.11.15	†14.2.24
P. Dalborg	15.10.65	1.3.96	31.10.35	†24.11.50
Vikarieret fra 1894, 1.6.06–30.4.12 ved det komm. skolevæsen.				
C. Rasmussen	9.6.89	1.10.22	1.8.25	
Gymnastiklærer ved Giersings Realskole.				
Ingvald Eriksen	3.9.84	1.9.29	31.7.60	†28.1.61

Portnere (skolebetjente):

H. Stentoft		1.7.74	†1.11.88
H. P. Jeppesen	6.7.51	1.11.88	1.11.16
M. Broberg	5.12.72	1.11.16	†10.2.42
Einar Rasmussen	1.10.09	1.4.42	31.8.51
Harry Mathiesen	14.9.18	1.9.51	31.12.65
Henning Mortensen	1.9.30	1.1.66	

Følgende hjælpemidler er benyttet ved udarbejdelsen:

Engelstoft: Odense Bys Historie.

H. St. Holbeck: Odense Bys Historie.

» Mulernes Legatskoles Historie.

Det kateketiske Skolekollegium: De tre kateketiske Skoler i Odense (1840).

Th. Hertel: De tre kateketiske Skoler og Mulernes Legatskole (1899).

» Optegnelser.

Årsberetninger for Mulernes Legatskole og for det kommunale Skolevæsen.

Skoleplaner for Mulernes Legatskole.

Mulernes Legatskoles Elevforenings medlemsblad.

Skolens hovedbøger, regnskabsbøger, eksamensprotokoller og anmærkningsbøger.

samt mundtlige oplysninger fra gamle elever og lærere.

Illustrationerne er for lærerbilledernes og enkeltportrætternes vedkommende taget efter billeder, der findes på skolen. Det samme gælder billederne af hele skolen. Billedet af klasseværelset m. pulterne har jeg lånt af fru Engberg, og billederne fra jubilæet 1934 er som anført af E. Christoffersen. Resten af billederne er egne optagelser.

Meddelelser

angaaende

de lærde Skoler med dertil hørende Realundervisning
i Kongeriget Danmark

for Skoleaaret 1894—95.

Udgivne efter Foranstaltning af

Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet

af

A. F. Asmussen,

Departementschef i Kirke- og Undervisningsministeriet.

Kjøbenhavn.
Gyldendalske Boghandel.
Centraltrykkeriet.

1896.

Indhold.

	Side
De kongelige lærde Skoler	1
Anordning af 1. Marts 1895 samt Bekendtgørelse af 12. s. M. angaaende den almindelige Forberedelseksamen, S. 1. Bekendtgørelse af 31. August 1895 om Karaktergivningen m. v. ved Afgangseksamen for studerende og ved de lærde Skolers 4. Klasses Hovedeksamen, S. 21. Undervisningen, S. 29. Eksamen for de studerende, S. 31. Tilladelse til at afholde Eksamen, S. 32.	
Afholdt Afgangseksamen for studerende i Aaret 1895	33
Opgaverne til Eksamens skriftlige Prøver, S. 33. Fortegnelse over Karaktererne ved Afgangseksamen for studerende i Aaret 1895, S. 38.	
Fortegnelse over Karaktererne ved 4de Klasses Hovedeksamen i Aaret 1895	72
Fag- og Timefordeling i de lærde Skoler i Skoleaaret 1894—95	90
Afgørelser af Ministeriet, vedkommende den indre Skoleorden	99
Discipelantallet i de lærde Skoler med dertil hørende Forhold	100
Skolebetaling, Beneficier og Stipendier	101
De lærde Skolers Legater	102
Personalforhold	102
Fortegnelse over Lærerpersonalet ved Udgangen af September 1895, S. 102.	
Videnskabelige Samlinger	106
De lærde Skolers Programmer	106
Økonomiske Anliggender	108
Bygningsvæsenet	112
Beretning om de særligt stillede kommunale og de private Realskoler udenfor	
Kjøbenhavn for Skoleaaret 1894—95	118
A. Efterretninger om Skolernes Virksomhed og Tilstand i det hele	113
B. Oplysninger om Elever og Forældre	132
C. Oplysninger om Lærerpersonalet den 1. Juni 1895	142
D. Oplysninger om Fag- og Timefordelingen samt de brugte Lære- og Læsebøger	218
E. Oplysninger om Skolebetaling, Fripladser og Stipendier samt Tilskud til Skolerne	225
F. Oplysninger om Skolernes Indtægter og Udgifter	294

Afholdt almindelig Forberedelseseksamen i Aaret 1895

Opgaverne til Eksamens skriftlige Prøve, S. 320. Fortegnelse over de ved Eksamen tildelte Karakterer, S. 329. Eksamen i 1895. A. Ved Skolerne, S. 333. Oversigt over Antallet af de Eksaminander, som have bestaaet Eksamen, med Tilføjelse af det Pointsantal, hvormed Eksamen er bestaaet, S. 400. B. For Eksamenskommissionen, S. 403. Oversigt over Eksaminandernes Antal med Tilføjelse af Pointstallet, S. 416. Oversigt over Fordelingen af Skolerne og Eksaminanderne ved Eksamen i 1895 efter Landsdelene, S. 416.

Særlige Bestemmelser og Afgørelser af Ministeriet vedkommende Realundervisningen

Fortegnelse over Skoler, der have Tilladelse til at afholde almindelig Forberedelseseksamen, S. 418. Oversigt over Udfaldet af den i Tidsrummet 1883—95 inkl. ved Skolerne og Eksamenskommissionen afholdte almindelige Forberedelseseksamen, S. 422. Særlige Afgørelser, S. 423. Fordelingen af det til Anskaffelse af fysiske Apparater for 1895—96 bevilgede Beløb, S. 431. Tilskud af Sorø Akademi og det lærde Skolevæsens Midler til Realskoler for 1896—97, S. 431.

Almindelig Forberedelseseksamen for aaret 1895 320

Opgaverne til Eksamens skriftlige Prøve, S. 320. Fortegnelse over de ved Eksamen tildelte Karakterer, S. 329. Eksamen i 1895. A. Ved Skolerne, S. 333. Oversigt over Antallet af de Eksaminander, som have bestaaet Eksamen, med Tilføjelse af det Pointsantal, hvormed Eksamen er bestaaet, S. 400. B. For Eksamenskommissionen, S. 403. Oversigt over Eksaminandernes Antal med Tilføjelse af Pointstallet, S. 416. Oversigt over Fordelingen af Skolerne og Eksaminanderne ved Eksamen i 1895 efter Landsdelene, S. 416.

Særlige Bestemmelser og Afgørelser af Ministeriet vedkommende Realundervisningen 418

Fortegnelse over Skoler, der have Tilladelse til at afholde almindelig Forberedelseseksamen, S. 418. Oversigt over Udfaldet af den i Tidsrummet 1883—95 inkl. ved Skolerne og Eksamenskommissionen afholdte almindelige Forberedelseseksamen, S. 422. Særlige Afgørelser, S. 423. Fordelingen af det til Anskaffelse af fysiske Apparater for 1895—96 bevilgede Beløb, S. 431. Tilskud af Sorø Akademi og det lærde Skolevæsens Midler til Realskoler for 1896—97, S. 431.

Disse sider indeholder en detaljeret indholdsfortegnelse for de nævnte afsnit, med sideoplysninger for hvert afsnit og underafsnit.

De kongelige lærde Skoler.

Lovgivning.

Anordning af 1. Marts 1895 samt Bekendtgørelse af 12. s. M. angaaende den almindelige Forberedelseseksamen.

I en af Ministeriet nedlagt allerunderdanigst Forestilling angaaende paatænkte Forandringer i den kgl. Anordning af 30. August 1881, jfr. Anordning af 12. Maj 1882, udtaltes følgende:

»Som det vil være bekendt for Deres Majestæt, er den ved allerhøjeste Anordning af 30. August 1881 oprettede almindelige Forberedelseseksamen bestemt til at være en afsluttende Dannelsesprøve i Skolens Realfag, hvorfor Adgangen til forskellige højere Læreanstalter og Fageksamener er betinget af denne Eksamen, ligesom den ogsaa under visse nærmere Betingelser giver Ret til at underkaste sig Afgangseksamen for studerende.

Indretningen af almindelig Forberedelseseksamen, som ved allerhøjeste Anordning af 12. Maj 1882 blev gjort tilgængelig for Kvinder, kan med Hensyn til Lærestoffets Beskaffenhed og Omfanget af Eksaminationen i det væsentlige endnu betragtes som tidssvarende, og Ministeriet kan ikke nære Tvivl om, at Anordningen af 1881, ved hvilken de tidligere bestaaende Realeksamener ophævedes, i høj Grad har bidraget til Udviklingen af Realskolevæsenet og derigennem til Udbredelse af større Almendannelse i Befolkningen. Dette tør man allerede anse for godtgjort ved den overordentlige Tilvækst i Antallet af Realskoler, som er foregaaet i den senere Aarrække, og ved Forøgelsen af de eksaminerede Realelever, som endog langt overstiger den i samme Tidsrum foregaaede Fordobling af Studenternes Antal.

Det er imidlertid Ministeriets allerunderdanigste Formening, at netop de sidst berørte Forhold indeholde en Opfordring til at skærpe Fordringerne ved almindelig Forberedelseseksamen, ikke saa meget ved at

ulvide Lærestoffet, som ved at forhøje Tallet af de Karakterpoints, der udkræves til at bestaa Eksamen. Man kan herved henvide til, at den eneste betydelige Anke, som kompetente Skolemænd ere enige om at fremsætte mod Ordningen af denne Eksamen, gaar ud fra, at den kan bestaa af altfor middelmaadige Elever. Det er derhos Ministeriet bekendt, at der fra flere Sider, især paa Landbrugets Vegne, klages over, at Realundervisningen drager for mange unge Mennesker bort fra deres naturlige Livsopgaver. Det tør derfor anses for heldigt, at Antallet af Realdimitter noget indskrænkes, og ligesom Erfaringen tilstrækkeligt har vist, at man ved Anordningen af 1881 ingenlunde gik for vidt ved Udvidelsen af de almindelige Fordringer til den højere borgerlige Skoledannelse, saaledes er Tiden vistnok nu moden til at skærpe disse Fordringer i intensiv Retning.

Men naar der saaledes bliver Spørgsmaal om i al Almindelighed at hæve Fordringerne ved almindelig Forberedelseseksamen, forsaavidt denne afgiver et i praktiske Forhold ønskeligt Bevis for en afsluttende Skoleuddannelse, vil der af de samme Grunde være fuldt saa megen Anledning til en yderligere Skærpelse af Eksamen, forsaavidt den skal stifte bestemte Rettigheder, bestaaende i den forannævnte Adgang til forskellige Lærestalter og Fageksamener samt til Studentereksamen. Tilgangen til de paagældende Livsstillinger, ikke mindst til dem, der ere betingede af akademisk Dannelse, er saa stor, at det ikke blot maa findes forsvarligt, men endog turde være nødvendigt at stille langt strengere Fordringer end hidtil ved det første Begyndelsespunkt, nemlig Forberedelseseksamen, saaledes at denne skal være bestaaet med et kvalificeret godt Resultat. Ønsker om en saadan Forandring i Eksamensreglerne have allerede længe været næret hos flere af de i Sagen interesserede Institutioner, som have følt Vanskeligheden ved at lade Elever med en middelmaadig Forberedelseseksamen arbejde sammen med deres dygtigere Konkurrenter.

Ministeriet maa derfor tillade sig allerunderdanigst at foreslaa, at der i de efter Anordning af 30. August 1881 gældende Bestemmelser foretages saadanne Forandringer, som efter det foran udviklede maa anses for ønskelige, og som danne Hovedpunktet i nærværende allerunderdanigste Indstilling.

Ifølge de ommeldte Bestemmelser kræves der et samlet Antal Karakterpoints af henholdsvis 45 eller 48 til at bestaa Forberedelseseksamen, eftersom den tages med to eller 3 fremmede Sprog. Blandt disse er Engelsk bundent Fag, Tysk og Fransk valgfri Fag. Til denne Gradation i Eksamens Omfang er knyttet den Forskel i Retsvirkningerne, at Eksamen skal være bestaaet med alle 3 Sprog for at give Adgang til den polytekniske Lærestalt og til den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Kursus for Skovbrugselever, medens der kun fordres to Sprog af dem, der ved den sidstnævnte Højskole ville uddanne sig til Landinspektører eller Dyr læger, eller ville underkaste sig de farmaceutiske Eksamener, Tandlægeeksamen eller den juridiske Fællesprøve ved Universitetet.

Modersmaalet indtager en fortrinsberettiget Stilling, idet de to Karakterer, som deri gives for den skriftlige og den mundtlige Prøve, regnes dobbelt ved Karaktersammentællingen, og det derhos forlanges, at der ved Eksamen skal være opnaaet mindst 12 Points i dette Fag. Karakteren i Engelsk regnes ligeledes dobbelt. Da der efter de givne Regler fremkommer enten 15 eller 16 Karakterer ved Sammentællingen, er den gennemsnitlige Karakterværdi, som kræves til at bestaa Eksamen, 3 Points, hvilket Pointsantal svarer til en Karakter, som ligger imellem »g.÷« og »tg.†«.

Det ovennævnte Minimum af 45 eller 48 Points vil Ministeriet, efter gentagen Overvejelse af Sagen og i Overensstemmelse med den fra Undervisningsinspektøren for de kommunale og private Skoler fremkomne Indstilling, tillade sig at foreslaa forhøjet til henholdsvis 65 og $69\frac{1}{3}$ Points. Herved vil Gennemsnitskarakteren blive hævet til $4\frac{1}{3}$ Points, hvilket svarer til Mellemkarakteren mellem »godt« og »godt÷«, ligesom den vil stemme med de Fordringer, som i Fremtiden ville blive stilledes ved Seminariernes Prøver i Henhold til Ministeriets Bekendtgørelse af 8. Juni 1894, udfærdiget i Henhold til Lov om Seminarier m. m. af 30. Marts s. A. § 14. Naar Modersmaalet skal beholde sin nuværende fuldt berettigede Stilling blandt Eksamenfagene, maa der deri kræves mindst $17\frac{1}{3}$ Points. Forsaavidt der til at bestaa Eksamen »med Udmærkelse« behøves henholdsvis $112\frac{1}{2}$ og 120 Points, vil der kun være Anledning til for Tydelighedens Skyld at rette det førstnævnte Tal til $112\frac{2}{3}$, da der ved Sammenregningen af Karaktererne ikke kan fremkomme andre Brøker end Trediedele, og en Afrunding af Brøkerne opad ikke er tilladt.

I Henseende til de yderligere Skærpelser af almindelig Forberedelseseksamen, til hvilke der er Trang, forsaavidt denne Eksamen skal udgøre Grundlaget for videre gaaende Studier, er der allerede givet et Udgangspunkt herfor ved Deres Majestæts allerhøjeste Resolution af 23. Juli f. A. om Approbation paa et nyt Reglement for den polytekniske Lærestanstalt. I dette Reglement blev nemlig efter dette Ministeriums i Sagen nedlagte allerunderdanigste Forestilling den Bestemmelse optaget, at den almindelige Forberedelseseksamen, for at give Adgang til Lærestanstaltens Eksamener, skal være bestaaet »med en Middelkarakter af ikke under »godt« og med ikke under »godt« i dansk Stil«. Da »godt« som Middelkarakter ved Beregningen af Eksamensudfaldet svarer til 5 Points, er det tidligere i den omhandlede Henseende krævede Minimum af 48 Points hævet til 80 Points, og den Vægt, der lægges paa Modersmaalet, er i tilsvarende Grad forøget for den skriftlige Prøves Vedkommende. Da det maa erkendes, at Udtrykkene i den her omtalte Bestemmelse kunne give Anledning til Misforstaaelse, vil det formentlig være rettest, at foretage den Forandring, at det samlede Pointsantal angives i Stedet for Middelkarakteren »godt«; men i øvrigt kan man ikke nære nogen Betænkelighed ved, at det her udtrykte Princip faar en videre gaaende Anvendelse, idet den kvalificerede Forandring om 5 Points som Gennemsnitsværdi af Eksamen ingenlunde tør

siges at være for høj, naar det almindelige Minimum, som foran omtalt, sættes til $4\frac{1}{3}$ Points.

I Henhold til denne Betragtning og under Hensyn til, at der fra andre Sider kunde ventes lignende Fordringer fremsatte som de, den polytekniske Lærestalt havde begært, henvendte Ministeriet efter Modtagelsen af det paagældende Forslag fra Lærestalten en Forespørgsel til de øvrige vedkommende Myndigheder om, hvorvidt der med Hensyn til de under deres Ressort henhørende Kursus og Fageksamener kunde ønske den samme Skærpelse af almindelig Forberedelseseksamen gennemført.

Denne Forespørgsel er fra alle Sider bleven besvaret bekræftende. Indenrigsministeriet har saaledes udtalt Ønsket om, at Adgangen til den kgl. Veterinær- og Landbohøjskoles Kursus for Skovbrugs-, Landinspektør- og Dyrelæge-Elever i det hele gøres afhængig af de for den polytekniske Lærestalt gældende Betingelser, navnlig ogsaa i den Henseende, at Forberedelseseksamen skal være bestaaet med tre fremmede Sprog. Ganske i samme Retning gaa de Udtalelser, som man har modtaget fra den farmaceutiske Lærestalt og fra Tandlægeskolen, idet begge disse Institutioner foruden Skærpelsen af Eksamen have ønsket den udvidet med et fremmed Sprog. Endelig har Konsistorium, i Tilslutning til det rets- og statsvidenskabelige Fakultets Ytringer, tiltraadt det omtalte Forslag om Skærpelse af Forberedelseseksamen, for saa vidt denne giver Adgang til den juridiske Fællesprøve ved Universitetet; fra denne Side er derimod ikke stillet Forslag om udvidede Sprogkundskaber.

Ved de saaledes fremkomne Udtalelser er det tillige bragt i Forslag, at den mundtlige Tillægsprøve i Latin, som ved Anordningens § 3 er foreskrevet for Farmaceuter, skal gøres obligatorisk for Dyrlæger og Tandlæger.

I Henhold til den Betænkning over nærværende Sag, som man har indhentet fra Undervisningsinspektionen for de lærde Skoler med tilhørende Realklasser, og efter hvad der er bemærket om Ministeriets Stilling til Sagens Hovedpunkter, skal jeg allerunderdanigst tillade mig at anbefale, at de paagældende Bestemmelser i Anordningen af 1881 §§ 2 og 3 ændres saaledes, at den almindelige Forberedelseseksamen i dens Egenskab af Forprøve for specielle Fageksamener skal være bestaaet med alle 3 fremmede Sprog (Engelsk, Fransk og Tysk) og med et samlet Pointsantal af 80, med den Undtagelse, at den for at give Adgang til den juridiske Fællesprøve kun fordres bestaaet med to fremmede Sprog og med 75 Points. Ved Siden heraf bør der kræves mindst »godt« (10 Points) i dansk Stil. Paa Grund af denne sidste betydningsfulde Skærpelse af de gældende Regler vil det paa dette Punkt næppe være tilraadeligt at forlange mere end $17\frac{1}{3}$ Points som samlet Karakterværdi for Modersmaalet, i Overensstemmelse med de foran omtalte almindelige Eksamensfordringer. Blandt de i Anordningens § 3 nævnte Fageksamener kunne Prøverne for Landbrugs- og Havebrugselever lades uomtalte, da Indenrigsministeriet ikke har ønsket

nogen Forandring med Hensyn til disse Prøver, og det derhos er oplyst, at Adgangen til dem ikke er betinget af Forberedelseseksamen.

Ifølge Anordningen af 1881 § 11 kan Forberedelseseksamen i Forbindelse med en Tillægsprøve give den paagældende Eksaminand Ret til at underkaste sig Afgangseksamen for studerende ved de lærde Skoler, naar han i visse Fag har opnaaet et samlet Pointsantal, der svarer til det almindelige Gennemsnit af 3 Points for hver Karakter. Disse Fag ere valgte under Hensyn til, at de ikke, i hvert Fald ikke med Nødvendighed, ville blive Genstand for fornyet Prøve ved Afgangseksamen, hvorfor de kunne betragtes som Afslutningsfag. Reglen er nærmere udtrykt saaledes, at de, der ville underkaste sig Studentereksamen i matematisk-naturvidenskabelig Retning, skulle i to fremmede Sprog — nemlig i Engelsk, hvori Karakteren, som foran nævnt, regnes dobbelt, og Tysk eller Fransk efter frit Valg — samt i Geografi og Naturhistorie have erholdt i alt 15 Points, og de, der ville tage samme Eksamen i sproglig-historisk Retning, maa i de samme Fag tilligemed Geometri og Aritmetik have opnaaet i alt 21 Points.

Paa Grundlag af Undervisningsinspektionens Indstilling maa Man allerunderdanigst foreslaa disse Regler skærpede efter det Princip, som i det foran anførte er søgt begrundet, saaledes at Forberedelseseksamen ogsaa i denne Sammenhæng fordres bestaaet med en gennemsnitlig Karakterværdi af 5 Points, og at det samme kommer til at gælde med Hensyn til de ovennævnte særligt stillede Fag. Iøvrigt turde der, da Inspektionen i høj Grad har betonet Modersmaalets Vigtighed for den akademiske Dannelse, være Anledning til i denne Henseende at gennemføre en videre gaaende Skærpelse, nemlig ved at fordre Karakteren »godt« baade for den skriftlige og den mundtlige Prøve i Dansk. Det maa endvidere anses for rettest, at Eksamen kræves bestaaet med tre fremmede Sprog, saaledes at disse alle optages mellem de afsluttende Fag. Denne Udvidelse af de sproglige Fordringer er i Samklang med de foran udviklede Forslag, og den vil afhjælpe en Mangel ved det nuværende Eksamensvæsen, idet det for Tiden er muligt ved Hjælp af Forberedelseseksamen at blive Student uden noget Kendskab til Tysk, da dette Sprog alternativt med Engelsk er et valgfrit Fag ved Afgangseksamen for studerende.

Til de her omhandlede Bestemmelser slutte sig Reglerne om en Tillægsprøve, der senest ere fastsatte ved allerhøjeste Resolution om om Forandring i enkelte Eksamensregler af 28. Maj 1889. Disse Forskrifter gaa ud paa, at den, der under de nylig omtalte Betingelser har bestaaet Forberedelseseksamen, skal for at kunne indstille sig til Afgangseksamen for studerende henholdsvis i matematisk-naturvidenskabelig eller i sproglig-historisk Retning, have bestaaet en skriftlig og mundtlig Prøve i Latin med en Fælleskarakter af »g.÷« eller denne Prøve i Forbindelse med en Prøve i Græsk, der skal være bestaaet med samme Karakter. Disse Regler bør formentlig forandres saaledes, at Karakteren »godt« træder i Stedet for »g.÷«.

Idet denne Forandring maa anses for en nødvendig Følge af de

ning har indskærpet ved et Cirkulære til Skolerne. Undervisningsinspektøren for de kommunale og private Realskoler har foreslaaet den nævnte Regel skærpet saaledes, at ingen skal kunne indstilles til Forberedelseseksamen som Skolediscipel, uden at han har gaaet mindst tre Aar i en dimissionsberettiget Realskole og deraf de to sidste Aar i den Skole, ved hvilken han indstilles. Forslaget er motiveret ved, at der nu findes adskillige Realskoler, hvor Flertallet af Dimittender kun nyde to Aars Undervisning; hvor dette er Tilfældet, kan det ikke undgaas, at Undervisningen for saadanne Elever bliver noget forceret, om end ikke i alle, saa dog i flere Fag af væsentlig Betydning, hvori de ikke før Optagelsen i Skolen have været tilstrækkeligt forberedte til straks at kunne følge med de ældre Elever. Paa disse Ulemper kan der til en vis Grad raades Bod, naar de paagældende have tilbragt et Aar i Forvejen i en offentlig kontrolleret Skole. Undervisningsinspektionen for de lærde Skoler har ment at kunne tiltræde Forslaget for disse Skolers Realklassers vedkommende, og den har derhos foreslaaet, at de Eksaminander, som kun have været to Aar i den paagældende Skole, skulle præstere et Bevis for deres Modenhed til Oprykning i næstøverste Klasse, udstedt af den Skole, fra hvilken de ere blevne overflyttede. De heromhandlede Indstillinger maa Ministeriet ganske billige som egnede til Grundlag for en ny Bestemmelse.

Da der i Henhold til de ovenstaaende allerunderdanigste Bemærkninger vil blive Spørgsmaal om at foretage saa indgribende Forandringer i Anordningen af 30. August 1881, at dennes Paragrafinddeling ikke kan opretholdes, vil det formentlig i alle Henseender være heldigst af gennemføre disse Forandringer ved Udfærdigelsen af en ny allerhøjeste Anordning om den almindelige Forberedelseseksamen, i hvilken de Bestemmelser, som ikke berøres af nærværende Indstilling, optages fuldstændigt under Hensyntagen til de tidligere skete Forandringer. Naar Bestemmelserne om denne Eksamen saaledes komme til at foreligge i en samlet Form, vil det tillige være naturligt under denne at indordne, hvad der ved Anordningen af 12. Maj 1882 er fastsat om Kvinders Adgang til almindelig Forberedelseseksamen, idet de herhen hørende Bestemmelser kun have Karakteren af et Tillæg til Hovedanordningen af 1881.

De Bestanddele af den sidstnævnte Anordning, som efter det anførte ville være at bevare uden nogen ny Forandring, ere de i § 4 indeholdte Bestemmelser om Fordringerne i de enkelte Eksamensfag, Bestemmelsen i § 5 om, at de skriftlige Eksamensopgaver gives fra Ministeriet, de i § 6 givne Forskrifter om Karaktererne og Sammenregningen af disse, §§ 12 og 13, der omhandle Stedet for Eksamens Afholdelse samt Eksamenskommissionen for Privatister, og den foran omtalte § 14 angaaende Eksamensterminerne. Ved Optagelsen af disse Bestemmelser i en ny Anordning vil dog følgende være at iagttage:

Slutningsbestemmelsen i § 4 b, 2det Stykke om, at der skal tillægges Bedømmelsen af det danske Sprogs Renhed i Oversættelsen fra